

NA KANAWAI

O KA

MOI KALAKAUA,

KE ALII O KO HAWAII PAE AINA,

I KAUIA E KA HALE AHAOLELO,

ILOKO O KA AHAOLELO O KA MAKAHIKI

1878.

~~~~~  
HOOPUKAIA MA KE KAOUHA.  
~~~~~

HONOLULU :
PAIIA E J. H. BLACK.
1878.

NA KANAWAI O 1878.

MOKUNA I.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA 32 O KE KANAWAI KIVILA E PILI ANA I KA ILI ANA AKU O KA WAIWAI PAA A ME KA WAIWAI LEWA I NA HOOLINA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

E hoololi ia, a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 1455 o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelu ia ai:

“Ina he waiwai paa kekahi waiwai a ka mea make me ke kauoha ole, a e puunaue ia ana ua waiwai paa la iwaena o kekahi mau keiki, a, ina ua mana'o ka Aha Hookolokolo Hoolina he mea pono ole ka mahele ana o ia waiwai paa, a o kekahi apana paha, alaila e hiki no i ke keikikane hiapo, a me kona mau kaikaina e like me ko lakou hanau ana, a ina e haalele oia, a o lakou paha i keia pomaikai, alaila ua hiki i na kaikamahine, e like me ko lakou hanau ana, ma hope o ka helu ia ana o ia waiwai e ka Aha Hookolokolo Waiwai Hoolina, ke koho e uku aku i na keiki e ae ma ke dala no ko lakou kuleana iloko o ua waiwai paa nei, i ole ia e maheleia, a pela no hoi ka rula, ina he mau keiki pono i kekahi a he mau moopuna hoi kekahi o ka mea make me ke kauoha ole.”

Aponoia i ka la 30 o Iulai, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA II.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 2 MOKUNA 41 O KE KANAWAI
KARAIMA.

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke
Aupuni:*

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ua hoololi ia no ka
Pauku 2 o ka Mokuna 41 o ke Kanawai Karaima, a e helu-
helu ia ua Pauku la penei:

PAUKU 2. O ka mea hana i kekahi wai ikaika a me
kekahi mea e ae e ona'i e hoouku ia no ia i na dala, aole e oi
aku i ka elima haneri, a ina kaa ole ia uku e hoopaa hao ia
oia ma ka hana oolea aole e oi aku i na makahiki elua.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e hoo-
holo ia ai.

Aponoia i keia la 30 o Iulai, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA III.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 646 O KE KANAWAI KIVILA, E PILI
ANA I NA PALAPALA AE HOLO.

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke
Aupuni:*

E hoololi ia ka Pauku 646 o ke Kanawai Kivila ma ka

pakui ana i mahele hou, e kapaia "Eono" a penei e heluhelu ia ai:

"Eono. O ka olelo hoolaha kakau ia, hoopii, a palapala kaohi paha, a me ke noi e kue ana i ka haawi ana i ka palapala ae holo i kauoha ia ma keia Pauku, e hooihiki ia mamua o ka Luna Dute Nui, a imua paha o kekahi mea e ae i ae ia e hooihiki, a ina aole i hooiaio ia pela, alaila, aole e lilo i mea e haawi ole ia ai ka palapala ae holo, aole no hoi e lilo ia hoolaha i hooihiki ia i mea mana mahope aku o na la he umi, mahope iho o ke noi ana i ka palapala ae holo i kue ia, ke ole e hooiaio ia ke kuleana a aie paha i hoolaha ia imua o ka Luna Dute Nui. O ka mea e hooihiki oiaio ole ana i ka olelo hoolaha i kakau ia, hoopii a palapala kaohi paha i kauoha ia ma keia Kanawai, e ili no maluna ona na hoopai i hoakaka ia ma ka Mokuna 27 o ke Kanawai Hoopai Karaima."

Aponoia i keia la 30 o Iulai, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA IV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 350 O KE KANAWAI KIVILA.

E Hoohooloia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 350 o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelu ia ai ua Pauku la:

"Pauku 350. O na kane a pau e noho ana ma Honolulu, a e hele ana ma kahi i wela i ke ahi ua kauoha ia lakou e

hoolohe i na kauoha o ka Luna Nui a me na Hope Luna a me ke Kiaaina o Oahu a me ka Ilamuku o ke Aupuni a me kona mau hope, o hoopai ia ka mea hoolohe ole i elima dala no kela hewa, keia hewa.”

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai ka la aku e hooholo ia ai.

Aponoia i keia la 30 o Iulai, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA V.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I KAPA IA HE KANAWAI E KAHOHA ANA MA KE KUDALA E HANA IA AI KE KUAI ANA A ME KA HOOLIMALIMA ANA O NA AINA AUPUNI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kari Kanawai o ke Aupuni:

E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku akahi o ka Mokuna 44 o na Kanawai o 1876, oia hoi ke Kanawai i kapaia He Kanawai e kauoha ana ma ke Kudala e hana ia ai ke Kuai ana a me ka Hoolimalima ana o na Aina Aupuni, a penei e heluhelua ai ua pauku la:

“Pauku 1. O na kuai ana a me na hoolimalima ana a pau o na Aina Aupuni e hanaia no ia ma ke kuai kudala akea, mahope iho o ka hoolaha ia ana, aole e emi malalo o na la he kanakolu, koe nae na aina, a apana aina paha i hiki ole aku kona kumukuai i na dala ekolu haneri, maloko o na nupepa he elua a oi aku paha i pai ia ma Honolulu ma ka olelo Hawaii a me ka olelo Beritania. Oia mau kuai ana e kuai ia ma ka puka o ka Hale Aupuni ma Honolulu, a e

kuai ia e ke Kuhina Kalaiaina, a i ole ia e kekahi o kona mau 'Kakauolelo ma kona kauoha, a e lawelawe oia i keia hana me ka uku hou ole ia aku."

Maloko o na hoolaha o na kuai i kauoha ia maluna e hoakaka pono ia ke ano o ka aina e kuai ia ana, kahi i waiho ai, ka nui, a me ke ano me ka hoakaka i ke kii o ke ana ia ana, a e malama mau ia ma ke keena o ke Kuhina, a e hiki no kela me keia mea ke hele malaila e nana ai.

Ina ua noi ia mai kekahi Aina Aupuni e kuai a ua 'koho ia mai ke kumukuai, alaila e hookomo ia iloko o ka olelo hoolaha ke kumukuai a ka mea noi i haawi mai ai, a ma ia kumukuai e hoomaka ai ke koho ana ke hiki i ka wa e kudala ia ai.

Aponoia i keia la 30 o Iulai, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA VI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI ANA I KA PAUKU 3 A ME 4 O KE KANAWAI I APONOIA
MA KA LA 18 O IULAI, M. H. 1870.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololi ia ka Pauku 3 o ia Kanawai, a penei e heluhelu ia ai:

"Aole e ku i ke Kanawai ke kuai aku ka poe mahi awa i ka awa ia hai, aia wale no a kuai aku lakou i na Lunakuai awa o ke Aupuni. Aole no hoi e kuae ia ma ke Kanawai ke kuai ana aku o ka Lunakuai awa o ke Aupuni me ka poe e ae me ka palapala ae ole a ma ke kauoha paha a ke-

kahi Kahuna Lapaaui a Kahuna Oki paha ma keia hope aku, a o ka hapa hope aku o ia Pauku ua hoopau loa ia."

E hoololi ia ka Pauku 4 o ia Kanawai, a penei e heluhelu ia ai ua pauku la:

"O kela a me keia mea mahi awa a mea e ae paha e kuai ana i kekahi aole i ka Lunakuai awa o ke Aupuni, a o kela a me keia mea e ae e kuai ana i ka awa me ka palapala ae ole, e hoopai ia oia aole e oi aku i na dala hookahi haneri, a i kaa ole ia uku hoopai e hoopahao ia oia ma ka hana oolea o ke Aupuni aole e oi aku i na malama eono."

PAUKU 2. O na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kua ana i keia ua hoopau loa ia.

Aponoia i keia la 30 o Iulai, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA VII.

HE KANAWAI

E HOOKUU AI I NA PAAHANA MALALO O NA PALAPALA AELIKE I NA LA KULAI O KE AUPUNI, A ME NA LA KOHO BALOTA I NA LUNAMAKAAINANA.

NO KA MEA, He mea ku i ka pono ka malama lokahi ana o ka lahui holookoa i na la kulaia o ke Aupuni; a

NO KA MEA HOI, Ua aneane hiki ole i ka poe paahana malalo o na Palapala Aelike ke koho i ka Lunamakaainana a lakou i makemake maoli ai no ko lakou hoopaa ia, aole hookuu ia ma na la koho balota i na Lunamakaainana; a nolaila

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. O ka poe i hoopaa ia malalo o na Palapala Aelike, ina paha ua hoopaa ia lakou mamua aku nei, a ina paha mahope aku nei o ka hana ia ana o keia Kanawai, ma keia ua hookuu ia lakou i na la kulaia o ke Aupuni, i hoolaha ia e ke Kuhina Kalaiaina, a me na la koho balota i na Lunamakaainana, aole lakou e hoopaa ia, aole hoi e hoohana ia ma kekahi oia mau la.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e hoo-holo ia ai, a o na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kue ana i keia Kanawai ua hoopau loa ia no.

Aponoia i keia la 30 o Iulai, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA VIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 892 O KE KANAWAI KIVILA, I MEA E HOONOHO AI I LUNAKANAWAI HOOMALU NO KA APANA O WALLUKU, MOKUPUNI O MAUI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ua hoololi ia no ka Pauku 892 o ke Kanawai Kivila i heluhelu ai ua Pauku la penoi:

“Pauku 892. O kekahi o na Lunakanawai Apana no ka Apana mua o Oahu, oia ka Lunakanawai Hoomalu ma Honou-lulu; a o kekahi i hoonoho ia ma ka Apana mua o Maui, oia ka Lunakanawai Hoomalu o Lahaina; a o kekahi i hoonoho

ia ma ka Apana elua o Maui, oia ka Lunakanawai Hoomalu o ka Apana o Wailuku; a o kekahi i hoonoho ia ma ka Apana mua o Hawaii, oia ka Lunakanawai Hoomalu ma Hilo."

Aponoia i keia la 30 o Iulai, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA IX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA 55 O NA KANAWAI O 1876, "E PILI ANA I KA AUHAU HOAILONA PAI."

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

E hoololi ia ka Mokuna 55 o na Kanawai o 1876 ma ke kapae ana aku i ka olelo ma ka papa helu ma ka aoao 131 "Na palapala o na Aha Kakau, na palapala hoopii noi, na palapala kena, palapala hoomalu a me na palapala e ae \$2.00;" a e hookomo ma ia wahi na huaolelo, "Na palapala noi mua i na Aha Kakau, na palapala kena i kekahi poe, na palapala hoomalu i hoopuka ia e na Aha Kakau \$2.00."

Aponoia i keia la 30 o Iulai, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA X.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 527 A ME KA PAUKU 530 O KE KANAWAI KIVILA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ua hoololi ia no ka Pauku 527 o ke Kanawai Kivila, ma ka pakui hou ana mai ia "Kahului" i awa komo no na moku o na aina e, a penei e heluhelu ia ai ua Pauku la :

"Pauku 527. E hoonoho ia a ma keia Kanawai, ua hoonoho ia na awa komo i olelo ia malalo ae nei no na moku o na aina e, o Honolulu ma ka Mokupuni o Oahu; o Lahaina a me Kahului ma ka Mokupuni o Maui; o Hilo, Kealakekua a me Kawaihae ma ka Mokupuni o Hawaii; o Koloa ma ka Mokupuni o Kauai. Aka, ma ka holo ana mai kekahi awa a i kekahi awa, a ma ke ano e ae paha, aole e hiki i kekahi moku o ka aina e ke hana i ke Kalepa holo pili aina ma keia Aupuni."

PAUKU 2. E hoololi ia a ma keia ua hoololi ia no ka Pauku 530 o ke Kanawai Kivila; ma ke pakui ana mai ia "Wailuku" i Apana Ohi Dute, a penei e heluhelu ia ai ua Pauku la :

"Pauku 530. E mahele ia ka Pae Aina o Hawaii i mau Apana Ohi Dute penei: Ka Mokupuni o Hawaii i ekolu apana, e kapa ia na apana o Hilo, Kawaihae, a me Kealakekua; e hookomo ia maloko o ka Apana Ohi Dute o Hilo, kela mau wahi o Hawaii i kapa ia, o Kau, Puna, a me Hilo; e hookomo ia hoi maloko o ka Apana Ohi Dute o Kawaihae, kela mau wahi i kapaia o Hamakua a me Kohala; e hoo-

komo ia maloko o ka Apana Ohi Dute o Kealakekua, kela mau wahi i kapa ia o Kona. No na Mokupuni o Maui, Molokai, Lanai, a me Kahoolawe; e hookomo ia maloko o ka Apana Ohi Dute o Lahaina, kela mau wahi i kapa ia ka Mokupuni o Molokai, Lanai, Kahoolawe a me Lahaina; a e hookomo ia hoi maloko o ka Apana Ohi Dute o Wailuku kela mau wahi i kapa ia ka Apana Ohi Auhau o Makawao, Hana a me ko Wailuku; e kapa ia ka Mokupuni o Oahu o ka Apana Ohi Dute o Honolulu; a e kapa ia na Mokupuni o Kauai a me Niihau, o ka Apana Ohi Dute o Koloa.”

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la e hoapono ia ai, o na Kanawai a me na hapa Kanawai e kua ana i keia, ua hoopau loa ia no.

Aponoia i keia la 30 o Iulai, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XI.

HE KANAWAI

E HOAKAKA ANA NO KA HOOKO ANA I NA PALAPALA O NA AHA MALUNA O NA HUI I HOOHUI IA MA NA AINA E.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Na kela Hui keia Hui i hoohui ia mamua, malalo o na Kanawai o kekahi Aupuni e, a e hana ana i ka lakou hana maloko o keia Aupuni, iloko o na mahina eha, a o na Hui e hoohui ia aku ana ma keia hope aku, a e hana ana i ka lakou hana maloko o keia Aupuni, iloko o na la he iwakalua, e koho i kekahi kanaka e noho ana ma ke kulana-

kauhale kahi e hana ia ai ka lakou hana ma keia Aupuni, a maluna o ia kanaka e hooko ia ai na palapala e hoopuka ia mamuli o ka mana a malalo paha o kekahi Kanawai o keia Aupuni, a iloko o ka manawa i olelo ia maluna e waiho aku i ka inoa o ia kanaka ma ke Keena Kalaiaina a ua ku no i ke Kanawai ka hooko ana o na palapala i hoakaka ia maluna, maluna o ia kanaka, a e manao ia ua ku ia hooko ana i ke Kanawai.

PAUKU 2. O na Hui a pau i hoo hui ia mamuli o na Kanawai o kekahi aina e, e hana ana i ka lakou hana maloko o keia Aupuni, e hana ole ana e like me na mea i hoakakaia ma ka Pauku mua, aole e loa ia Hui na pono malalo o na Kanawai o keia Aupuni, a me na Kanawai e hoakaka ana i ka manawa e lawe ia mai ai na hihia Kivila.

Aponoia i keia la 30 o Iulai, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XII.

HE KANAWAI

E HOOPAU AI I KA PAUKU 2 O KA MOKUNA 53 O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA.

E Hoo holoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoopau ia a ma keia ke hoopau loa ia nei ka Pauku 2 o ka Mokuna 53 o ke Kanawai Hoopai Karaima.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai ka la aku o kona hoo holoia ana.

Aponoia i keia la 30 o Iulai, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XIII.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO ANA I KA HOOMALAMALAMA ANA I KE KULANAKAUHALE O HONOLULU ME KA MAKANI A-A, A ME KEKAHI HANA AKAMAI E AE O IA ANO.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. I ka manawa e noi mai ai kekahi mea, a mau mea paha, i hui ia malalo o ke Kanawai e pili ana i na Hui i hoohui ia o keia Aupuni, i ka Moi iloko o ka Aha Kukamalu, a hoike aku i ka makaukau, e hana i kona, a i ko lakou aelike paha, ma keia hana, a ua ku no i ke Kanawai i ke Kuhina Kalaiaina no ia manawa, me ka ae ana o ka Moi iloko o ka Aha Kukamalu, ma ka ae ana o ka hapanui o ia Aha i kahea pono ia e noonoo i ka ninau, i ka pono o ka hana ana i kekahi aelike me ia mea, a hui paha no ka hoolako ana i ke kulanakauhale o Honolulu me ka Makani A-a, a i ole ia me kekahi hana akamai e ae o ia ano.

PAUKU 2. Ua ku no i ke Kanawai i ua Kuhina la, ma ka ae ana o ka Aha Kukamalu, e hooholo me kekahi mea e makemake ana e hana i aelike no ka hoolako ana i ka Makani A-a, a me kekahi hana akamai e ae o ia ano paha no ke kulanakauhale o Honolulu i olelo ia, e loa i ka mea e noi mai ana e hana i aelike, ka pomaikai a kuleana a pau loa iaia wale no e hoolako ia ano malamalama no ka manawa aole e oi aku i ka iwakalua makahiki.

PAUKU 3. Ma ka hana ana o ka aelike i hoakaka ia ma ka Pauku maluna ae, e hoakaka ia ka uku kjekie i manaoia oia ka uku e hoolako ia aku ai ia ano malamalama i ka poe e makemake ana. A no ka mea, o ka hoomalamalama pono ia ana o na alanui o ke kulanakauhale he mea pono ia no ke kokua ana i ka oihana Makai, e hookomo ke Kuhina Kalai-

aina me ka ae ana o ka Moi iloko o ka Aha Kukamalu, i kekahi olelo iloko o ka aelike i olelo ia, e hana ia kekahi mau kukui kupono no ka hoomalamalama ana i na alanui o ke kulanakauhale, a me ka uku o kela a me keia kukui, a oia mau kukui, e malama ia malalo o ka hooponopono ana o ka oihana Makai o ke kulanakauhale, a e uku ia mai loko ae o na dala i hookaawaleia no ka oihana Makai o Honolulu.

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai mai a mahope aku o kona la e aponoia ai.

Aponoia i keia la 30 o Iulai, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 3 O KA MOKUNA 56 O KE KANAWAI KARAIMA E PILI ANA I KA PAPA ANA I KA POE MARE I KA HAALELE KEKAHI I KEKAHI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Ma keia ua hoololi ia ka Pauku 3 o ka Mokuna 56 o ke Kanawai Karaima ma ka pakui hou ana mai i Pauku hou, a e kapa ia Pauku 3A.

“Pauku 3A. Ina e haalele hou ka mea i hoopii mua ia mahope iho o ka hoopii mua ia ana, ina he kane a he wahine paha, e hoopai ia no ia ma ka hoopaa hao a me ka hana oolea, aole nae e oi aku i ka makahiki hookahi.”

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e hooholo ia ai.

Aponoia i ka la 30 o Iulai, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XV.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KA MANA HOOKOLOKOLO KAULIKE O KA AHA HOOKOLOKOLO KIEKIE, A ME NA AHA HOOKOLOKOLO KAAPUNI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. I hui hou ia aku ai i ka mana kaulike i loa a i ka Aha Hookolokolo Kiekie a me na Lunakanawai o ia Aha a me na Aha Hookolokolo Kaapuni ka mana hookolokolo maluna o na hihia a pau i hoomaka ia, ina ma ka palapala hoopii, palapala kena, palapala noi a ma kekahi ano e ae paha i noi ia aku ai e haavi mai i ka pono kaulike, koe na mea i hoakaka ia ke ano o ka hana ana a e hoopuka i na palapala kena akea, a me na palapala ku i ka wa, a me na palapala e ae i makemake ia, ma na hana kaulike i na Aha malalo iho na hui i hohui ia, a me kekahi poe i komo iloko, i mea e loa ai ka pono a me ke kaulike.

PAUKU 2. Ua hiki i ka Aha Kiekie a me na Lunakanawai o ia Aha, a pela no hoi me na Aha Hookolokolo Kaapuni, e hoolohe a e hooholo ma ke kaulike i na hihia a pau i hoakaka ia mahope iho nei, ina aole i loa ka pono i na aoao a i elua ma ke ano moakaka, a me ke ano lawa kupono ma ke ano Kanawai i maa mau, oia hoi:

Na hoopii e hookaa i na moraki, a i ole ia e hoopau.

Na hoopii a me na hana no ka hooko, a me ka hooponopono ana i na waiwai i malama ia no kekahi ina ua pili i ka waiwai paa, a i ole ia, i ka waiwai lewa.

Na hoopii no ka hooko ana i na olelo aelike, a kekahi aoao iloko o ka aelike e kue ana i kekahi aoao, a me kona mau hooilina ma ke Kanawai, na hooilina mamuli o ka palapala

kauoha, hooko kauoha, luna hooponopono waiwai, a me na waihona waiwai.

Na hoopii e kauoha ana e hoihoi ia kekahi waiwai i lawe ia a i paa ia mai ka ona, a i huna ia, a i paa ia i hiki ole ai ke hoomalu ia.

Na hoopii mawaena o na hooilina, na hooilina mamuli o ka palapala kauoha, a hooilina ma ke Kanawai e uku i ko lakou mahele, ina ua ili maluna o lakou ka uku ana i na aie o kekahi mea i make kauoha, a kauoha ole paha, a ma ka hoopii ana, a mawaena paha o kekahi poe e ae i ili like maluna o lakou ka hookaa ana i kekahi aie, ina ua ili ia aie maluna o na mea i oi aku mamua o ka mea hookahi.

O na hihia e ae i komo na mea he elua a oi aku me na kuleana kaawale i hiki ole ke hooholo pono ia me ka moakaka ma ka hoopii hookahi ma ke Kanawai maa mau.

Na hoopii mawaena o na hoa hui, na hoa hui hoolimalima a me na mea e noho like ana me ke kuleana hookahi, me ko lakou mau hope ma ke Kanawai, me ka mana e koho aku i mau mea e ohi i na uku hoolimalima a me na puka, a e mahele, a e hoolilo aku ia mea i mea e hoopau ai i na aie a me na koi maluna o ua waiwai la, a i ole ia, mawaena o na mea e noho like ana iluna o ka aina.

Na hoopii mawaena o na kahu malama waiwai, na hooko kauoha a me na luna hooponopono waiwai a me ko lakou mau hope ma ke Kanawai.

Na hoopii e pili ana i ka hoopoino a me na mea ino wale, ina ua pili i ka waiwai paa a waiwai lewa paha.

Na hoopii ma na aie buke ina mamuli o ke ano o ia aie buke ua hiki ole ke hooponopono a e hookaa ia ma kekahi hoopii ma ke Kanawai.

Na palapala hoopii o ka poe i aie ia i mea e loa ai a e hoolilo ma ka hoakaa ana o kekahi aie i kekahi waiwai, kuleana ma ke Kanawai, a ma ke kaulike paha o kekahi mea aie maloko o keia Aupuni i hiki ole ka loa e hoomalu

ia a lawe ia ma ka palapala hoomalu, ma kekahi hoopii ma ke Kanawai e kua ana i ua mea aie nei.

Na hana apuka a me na hoolilo ana o ka waiwai paa ma ke ano moraki.

Na hihia ulia wale, a i ole ia ma ke kuhihewa.

Na hihia a me na palapala hoopii e huli na mea e huna ia ma kekahi hihia, ina ua hiki ke koi ia mamuli o ke Kanawai e like me ka hana ana o na hihia ma ke kaulike.

A e loa no hoi ka mana hookolokolo kaulike piha e like me ka mea mau a me na hana o na Aha Kaulike ma na hihia e ae a pau i loa ole na pono maopopo ma ke Kanawai.

PAUKU 3. E hiki no ke hoomaka ia na hihia ma ke kaulike ma ka palapala hoopii a palapala noi paha, me ka palapala kena e like me ka mea i hana mau ia ma ke kaulike, a i ole ia e hookomo ia iloko o ka palapala kena i hoopuka mua ia a palapala kena a me ka palapala hoomalu paha, a i ole ia, ma ka palapala hoakaka ma kekahi hoopii ma ka aelike, a hana hewa paha e like me ke ano o ka hihia, me ke kauoha a kauoha ole paha no ka hoomalu ana i ka waiwai, a hopu ana paha o ka mea i hoopii ia a e hoihoi ia mai ma na Kau o ka Aha, a i ole ia ma na la i kauoha ia e ka Aha.

E hoakaka pokole ia na mea ano nui a me na mea e pili ana i hilina'i ia, me ka waiho aku i na mea ano nui ole a me na mea pili ole i ka hihia.

PAUKU 4. Ina e mademake ia e huli kekahi mea iloko o ka hihia ua hiki no ke lawe ia mai ma ka palapala noi a i ole ia e hui ia iloko o ka palapala hoakaka a i ole ia ma na ninau i kakau ia.

A o na panee e pili ana ia, mea e hoike koke ia aku me ka hoohakalia kuponole, a e hooholo ia na ninau e ulu mai ana ma ia mea mamuli o na rula e pili ana i na palapala huli iloko o na hihia.

PAUKU 5. O ka olelo pale ma ka Aha Kaulike e hana ia no ia ma ka palapala hooalahala, palapala pale, a i ole ia ma ka palapala pane.

E hui pu ia ma ka palapala hooalahala kekahi, palapala hoike e olelo ana aole i hana ia pela me ka manao e hooloihi na hana, a o ka palapala pane e hooihiki ia no ia, ke ae ole mai kekahi aoao aole e hana pela.

Aponoia i keia la 30 o Iulai, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI HOU AI I KA PAUKU 56 O KE KANAWAI KIVILA, I HOOLOLI IA MA KA LA 27 O SEPATEMABA, M. H. 1876, A E HOOLOLI AI I KA PAUKU 59 O KE KANAWAI KIVILA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ua hoololi ia no ka Pauku 56 o ke Kanawai Kivila, i hoololi ia ma ka la 27 o Sepatemaba, M. H. 1876, ma ka pakui aku i Pauku hou e kapaia Pauku 56a, a penei e heluhelu ia ai:

“Pauku 56a. Na ia Kuhina no e haawi i kela a me keia malihini a mea e ae e noi mai ana ma ka palapala i laikini e kuai aku, ma ka apa hoike ano, i ka lole a me na waiwai kalepa e ae, a e kapa ia he Laikini Agena, a e haawi ia na laikini o ia ano i ka poe wale no e noho paa ole ana maanei e kuai ai, aka i hoouna ia mai lakou maanei no ka manawa wale no, e ka poe kalepa o na aina e, a e kuai ana ma ka apa hoike ano a me ka palapala hoike ano paha.”

E pili no na rula e kau nei no na laikini kuai kukaa i na Laikini Agena e olelo ia nei.

PAUKU 2. E hoololi ia a ma keia ua hoololi ia no ka Pauku 59 o ke Kanawai Kivila, ma ka pakui aku i Pauku hou, e kapaia Pauku 59a., a penei e heluhelu ia ai:

“Pauku 59a. Ua papa ia ka poe mea laikini a pau iloko o keia Aupuni, aole e ae lakou i kekahi Agena ku i ka wa, a Agena e ae paha, e lawelawe malalo o ko lakou inoa a laikini paha, o hoopai ia ma ka hoopau ana i ka palapala laikini.”

Aponoia i keia la 1 o Augate, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XVII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA PAUKU 7 A ME 8 O KA MOKUNA 79 O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA, E PILI ANA I KA OIHANA AO PALAPALA O KE AUPUNI.

E Hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei, ka Pauku 7 o ka Mokuna 79 o ke Kanawai Hoopai Karaima, i aponoia i ka la 7 o Iulai, 1870, a penei e heluhelu ia ai ua Pauku la:

“Pauku 7. I mea e hiki ai i ka Papa Hoonaauao ke hooko i ka Pauku maluna iho e pili ana i ka helu ana i na kanaka, he mana ko ua Papa la, ma o kona mau hope a luna paha, e ninaninau i kela kanaka keia kanaka e pili ana i keia hana, a e hai pono ae na kanaka a pau i na mea a na Luna Helu o ka Papa Hoonaauao e ninau ai, i mea e pololei a e

pono ai ka helu ana i na kanaka; a o ka mea e hoole ana, aole e pane pololei i na ninau a na Luna e ninau ai, e hoopai ia oia ma ka hoouku ia ana i na dala aole e oi aku mamua o ke kanalima, ke ku ka hewa ia ia ma ka hookolokolo ana imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha.

PAUKU 2. E hoololiia a ma keia ke hoololiia nei ka Pauku 8 o ka Mokuna 79 o ke Kanawai Hoopai Karaima, i apono ia i ka la 7 o Iulai, 1870, a penei e heluhelu ia ai ua Pauku la:

“Pauku 8. Na kela mea keia mea i ae ia maloko o ke Kanawai, e hooko i ka mare ana, e hoike aku i kela me keia hapaha makahiki, i ka Luna Kula o ka Apana, i na inoa o ka poe a pau i mare ia e ia.”

Na kela me keia makuakane, ina e ola ana, o kela me keia keiki i hanau ia iloko o keia Aupuni, a ina aole ka makuakane, a ina paha he keiki kamehai, alaila, na ka makuahine, iloko o na malama ekolu mahope iho o ka hanau ana, e hai aku i kekahi luna kakau hanau me make o ka Apana, i ka inoa a me ke kama, a me ka la i hanau ia ai ua keiki la. Na ke Kahunapule i lawelawe i ka hoonalo ana; ka mea nana i kanu aku i ke kupapau, ka Luna o ka Oihana Ola; na Luna Hale Mai, a o kekahi hoahanau pili paha o ka mea i make, e hai ae i ka luna kakau make o ka Apana, e kii aku ana, i ka inoa, ke kama, ka nui o na makahiki, a me ke one hanau o ka mea i make.

O kela me keia mea e hoolohe, a e hooko ole ana paha i na kuhikuhi'na a hoonononono ana o keia Pauku, ke ku ka hewa ia ia ma ka hookolokolo ana imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu, a Apana paha, e hoopai ia oia ma ka hoouku ia ana i na dala aole e oi aku mamua o ka iwakalua kumamalima, no kela me keia hala.

Aponoia i keia la 1 o Augate, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XVIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI ANA I KA HAAWINA VI O KE KANAWAI KIVILA, E
PILI ANA I KA OIHANA HALIHALI LETA O KE AUPUNI.

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke
Aupuni :*

PAUKU 1. Ma keia ua hoololi ia ka Pauku 397 o ke Kanawai Kivila, ma ka pakui ana aku i keia mau huaolelo:

“Mamua o ka lawelawe ana i na hana o kana oihana, e hoohiki a kakau inoa i ka hoohiki a ka Luna Leta Nui i olelo ia, a me na Luna Leta e ae o ke Aupuni, imua o kekahi Lunakanawai o ka apana a e waiho ia me ke Kuhina Kalaiaina; o ke ano o ka hoohiki i olelo ia, e hana pololei ka mea hoohiki i na hana a pau e pili ana i ka oihana, a e malama i ka maluhia o na palapala o na ano a pau i haawi ia nana e malama, a e hoouli aku i na Eke Leta me ka hikiwawe.”

PAUKU 2. Ma keia ua hoololi ia ka Pauku 401 o ke Kanawai Kivila, ma ka pakui ana aku i na huaolelo “na ke Kapena a Agena paha o kekahi moku, i makaukau e haalele i kekahi awa ku moku o keia Aupuni, e holo aku i kekahi awa o na Aina e, e haawi aku i ka hoolaha i kakau ia, o ka la a me ka hora i manao ia ai e holo, i ka Luna Leta o ia awa, a e hoohiki no ia hoolaha ana imua o ka Luna Dute o ia awa, mamua o ka loaa ana o na palapala hookuu.”

PAUKU 3. Ma keia ua hoololi ia ka Pauku 402 o ke Kanawai Kivila, ma ka pakui ana aku i na huaolelo “aka, ma keia, ua ae ia ke Kuhina Kalaiaina, e uku aku i ua mau moku holo pili aina nei, i na manawa i ike ia he pono a kaulike.”

PAUKU 4. Ma keia ua hoololi ia ka Pauku 403 o ke Kanawai Kivila, ma ke kapae ana aku i na olelo a pau

mahope iho o na huaolelo "Pauku 403," a e hookomo ana ma ia wahi na huaolelo mahope iho nei.

"Penei ka uku leta Hawaii, ma na mea a pau i hookomó ia iloko o na Eke Leta ma na papa.

"*Papa 1*—Ma kela leta, keia leta, puolo i sila ia, na palapala i kakau ia ma ke ano holookoa a hapa paha, na mea i pai ia, i kakau ia, a i kakau ia kekahi mea mawaena e hoike aku ana i kekahi mea hou mamua o na mea i pai ia; na mea a pau i hiki ole ke kau ia ka uku e like me ko na leta e hoopau ana i kekahi mea i kakau ia, a me na mea a pau i wahi ia a hoopaa ia paha i hiki ole ke nana ia me ka nahae ole, e hoolilo ana paha i ka wahi i mea ole, elua keneta no kela a me keia hapalua auneke a hapa paha.

"A ina ua hooili ia ia mea a ua loa mai paha mai ka aina e mai, eono keneta no kela a me keia hapalua auneke a hapa paha, a e hui me keia eono keneta i olelo ia, ka uku leta moku e ohi ia ma na mea mai na aina e mai. Ma na leta e haawi ia ana ma ka Hale Leta, kahi i hookomo ia iloko o ka Hale Leta, hookahi keneta no kela a me keia hapalua auneke a hapa paha.

"*Papa 2*: Ma na nupepa a pau, puke lillii, alemanaka, papa hoike, na mea pai i hooponopono ia, na palapala hoolaha, na puke humuhumu ole ia, na palapala aina, na mele i pai ia, na palapala i hoopuka ia i kela manawa keia manawa, (aole i humuhumu ia) na olelo hoolaha kuai a me na mea pai e ae i humuhumu ole ia, i manao ia i mea hoolaha, a e haawi wale ia paha, hookahi keneta no kela a me keia eha auneke a hapa paha, ina ua hooili ia ia mea i na aina e, a ua hooili ia mai na aina e mai paha, hookahi keneta ma kela elua auneke keia elua auneke a hapa paha, e hiki no i ka poe hoopuka nupepa ke hooili aku a hooili mai i na nupepa me ka poe hoopuka nupepa ma na aina e me ka uku ole. Na nupepa i pai ia ma ko Hawaii Pae Aina, a ua hookomo ia ma ka Hale Leta e ka poe pai no ka poe lawe nupepa me ka uku ole.

“*Papa 3.* Ma na puke a pau i humuhumu ia, a i pai ia a pai ole ia paha, na papaa pepa i pai ole ia, na buke i pai ole ia, na papaa pepa manoanoa, na kii i kaha ia, na mea kalepa, na kii o kekahi mau mea hana akamai, na mea hoikeike, na anoano, na lala mea kanu, na aa mea kanu, na hua mea kanu, na kii i pai ia, a me na mea e ae a pau i komo ole iloko o ka papa akahi a me elua i hoike ia maluna, hookahi keneta no kela me keia auneke a hapa paha, ina no Hawaii nei a no ka aina e paha.

“E wahi ia a hoopaa ia na mea a pau e pili ana i ka papa elua a ekolu paha i hoike ia maluna ma ke ano hiki ke nana ia me ka nahae ole, a hoolilo ole i ka wahi i mea ole, ina hana ole ia paha, e kau ia ka uku leta o ka papa akahi.

“Ua hiki no i ka mea e hoololi ana i kekahi puke, pepa, a mea e ae paha e pili ana i na papa elua a me ekolu, ke kau mawaho a maloko paha o ia mea i ka inoa a me kahi noho o ka mea i hooili aku ai, me ka olelo hoakaka, ua hooili ia ua puolo la e kekahi mea i hoike ia ka inoa a me ka inoa a me kahi noho o ka mea nana i hooili, a o kekahi hapa paha o ia mau olelo.

“Aole e hooili ia maloko o na Eke Leta kekahi puolo e waiho ana maloko kekahi mea wai, laau make, aniani, mea pahu, holoholona ola, mea ai, kopaa a mea e paha e inoino ai a e lilo ai paha na mea maloko o na Eke Leta i mea ole, aole no hoi e hooili ia maloko o ka Eke Leta, kekahi leta a palapala paha, i kakau ia a kaha ia paha kekahi mea kue i ka Moi a me na olelo lapuwale a hooihilahila e ae paha. Ina i loa i ka Luna Leta Nui ke kumu e manao ai oia maloko o kekahi Eke Leta mai na aina e mai kekahi mea kupono ke kau ia ke dute o ke Aupuni, ua hiki iaia ke malama ia mea a e wehe ia imua o ka mea nona ia mea a me ka Luna Dute Nui, a mea e ae i koho ia e ia. O ka mea a mau mea e hoao ana e kue i na olelo papa maluna, e hoopai ia aole e oi maluna o elima haneri dala, a i ole ia, e hoopaa hao ia ma ka

hana olea aole e oi mamua o ka makahiki hookahi, ke ku ka hewa iaia, imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha. Aole e oi aku ke kaumaha o kekahi puolo i hooili ia ma ka Eke Leta, mamua o na paona eha, koe nae na mea malalo o ka papa hookahi. Aka hoi, aole e manao ia kekahi mea iloko o keia Pauku, ua kua i na olelo o kekahi Kuikahi Leta e paa nei i keia manawa, a ua haawi ia ka mana ma keia i ke Kuhina Kalaiaina e komo iloko o na Kuikahi Leta o ia ano a me ke Kuikahi Leta Nui o Berne, e like me ka mea i kupono no ka pomaikai o ka lehulehu, a e hoololi a hoopono i na uku i hoakaka ia maluna no na leta i na aina e, i mea e kulike ai me ia mau Kuikahi; a e kau i na rula e hiki ai ke hooko ia kela mau mea."

PAUKU 5. Ma keia ua hoololi ia ka Pauku 413 o ke Kanawai Kivila, ma ka hookomo ana mahope o na huaolelo "he mana ko" ma ka lalani elua i na huaolelo "a ua kauoha ia," a ma ke kapae ana aku i na huaolelo "ke kakau i kana palapala ma ka puke a me ka ole paha" ma ka lalani ehiku o ia Pauku.

PAUKU 6. Ma keia ua hoololi ia ka Pauku 414 o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelu ia ai:

"Pauku 414. Aole no e kii ia ka Luna Leta Nui a me kona mau Kakauolelo e hana ana iloko o ka Hale Leta a me na Luna Leta a pau iloko o keia Aupuni, e noho ma ke Jure iloko o kekahi Aha Hookolokolo."

PAUKU 7. Ma keia ua haawi ia ka mana a ua kauoha ia ka Luna Leta Nui e hoomakaukau i mea kuai aku ma na Hale Leta iloko o keia Aupuni, he mau papaa pepa i hana ia mai loko mai o ka pepa paa, aole e oi aku ka loihi mamua o elima a me ka hapalua iniha, a i ekolu a me ka hapaha ka laula, a e kau ia ma ka aoao akau maluna, ma kekahi aoao kekahi kii kupono a me ka hoailona hookahi keneta ma ka olelo Hawaii, a e kau ia no hoi ma ka aoao i kuni ia na olelo e kuhikahi ana ma ia aoao wale no e kakau ia ai ka inoa o ka

mea nona ia palapala. E lawe ia a hooili ia na pepa o ia ano i kakau ia a i pai ia paha me ka inika a peni paha ma na wahi a pau o ke Aupuni, me ke kau hou ole ia o kekahi uku.

PAUKU 8. Ma keia ua hoopau loa ia ka Pauku 406 o ke Kanawai Kivila, a me na Kanawai a hapa Kanawai a pau e kue ana i keia Kanawai.

Aponoia i keia la 1 o Augate, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XIX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA PAUKU 998, 999 A ME 1003 O KE KANAWAI KIVILA, E PILI ANA I NA MANA A ME NA HANA O NA KOMISINA ALA LIILII A MA NA PONO WAI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kanu Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 998 o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelu ia ai:

“Pauku 998. I ko lakou hooponopono ana i na mea hoopapaa o keia ano, e hooholo na Komisina e like me ka mea pololei a kaulike i ko lakou manao, mawaena o na aoao pili i ka hihia. O ka olelo hooholo o ka hapanui o na Komisina e paa no ia maluna o na aoao i pili, me ka hiki no ke hoopii hou ia ae.”

PAUKU 2. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 999 o ke Kanawai Kivila, i hoololi ia ma ke Kanawai i apono ia ma ka la 13 o Mei, 1868, ma ka hookomo ana i na huaolelo “a me hookahi dala no ka palapala hoopii hou,”

mahope o na huaolelo "i ka la hoopii" i heluhelu ia ai ua Pauku 999 la o ke Kanawai Kivila penei:

"Pauku 999. Ina e hoohalahala kekahi no ka olelo hoo-
hoho o na Komisina no ka hoohoho ana no na hihia o na ala
liili a me na kuleana iloko o ka wai, e hiki no iaia ke hoopii
hou imua ka Aha Kaapuni o ia mokupuni a imua o ka Aha
Kiekie paha, a na ka Aha Kaapuni a Aha Kiekie paha e
lohe a e hoohoho no ia hoopii ma ka baneko a me ka ae ana
aku i ke kukulu ana i na hoike hou, eia nae, ina ua manao
kekahi e hoopii, e hai mai oia i kona manao pela imua o na
Komisina iloko o na la elima mahope iho o ko lakou hoohoho
ana, a e uku no i na Komisina i na koina a pau a hiki i ka la
hoopii, a me hookahi dala no ka palapala hoopii hou, a e
waiho me na Komisina i ka palapala hoopaa no na dala
hookahi haneri me na hope i kupono i ka manao o ka hapa-
nui o ua mau Komisina nei, i mea e uku ia ai na koina
mahope ke ko ole ka mea hoopii imua o ka Aha maluna,
alaila e haawi ia mai ka palapala hoopii."

PAUKU 3. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka
Pauku 1003 o ke Kanawai Kivila ma ka hookomo ana i na
huaolelo "a e hooko i ka lakou olelo hoohoho" mahope iho
o na huaolelo "i na hoike e hele mai," ma ka lalani ekolu, a
penei e heluhelu ia ai ua Pauku la:

"Pauku 1003. He mana ko ua mau Komisina nei e
hoohiki, e hoopai i ka poe hoowahawaha e hoopanee aku i
ka hana a e kena aku i na hoike e hele mai, a e hooko i ka
lakou olelo hoohoho, a e hoopuka i ka palapala ohi no na
koina, e like me ka mana i haawi ia ma na Kanawai i na
Aha Hookolokolo Hoomalu."

Aponoia i keia la 1 o Augate, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XX.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KA HOOPAE ANA O NA OHUA E HIKI ANA MA
NA AWA KUMOKU O KEIA AUPUNI.

NO KA MEA, he nui na eemoku e holo nei i keia manawa mai
Asia a hiki i na kapakai o Amerika Hema, a e ku ana
paha na moku e lawe ana ia lakou ma na awa o keia
Aupuni; a no ka mea, he mea kupono ole e ae ia na ohua
o ia ano e lele nui mai, me ka nana a hoomaopopo ole ia o
ko lakou ano; nolaila

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke
Aupuni :*

PAUKU 1. Aole e ae ia kekahi moku e holo ana mai
Kina, a mai kekahi awa kumoku e ae o Asia, e kipa ana ma
na awa o keia Aupuni, e hoolele mai i na ohua ma kekahi
awa kumoku o keia Aupuni, me ka loa mua ole o ka ae
ana i kakau ia e ke Kiaaina o ka Mokupuni, a i ole ia, ka ae
ana o ka Luna Dute o ke awa o ua mokupuni la i kipa ai.

PAUKU 2. E hooholo hou ia, mamua o ka ae ana o ke
Kiaaina a Luna Dute paha o ke awa i olelo ia e hoolele mai
i na ohua e like me ia i hoakaka ia ma ka Pauku mamua-
iho, na ke Kapena o ka moku e haawi aku i elua papa inoa o
na ohua ana i manao ai e lele i uka, a o ka ae ana o ke
Kiaaina a Luna Dute paha, ina e ae ia, e kakau ia ma
kekahi o na kope, a e hoihoi ia aku ia kope i ke Kapena o
ka moku i olelo ia.

PAUKU 3. A e hooholo hou ia, ina e hoolele a ae paha
ke Kapena o kekahi moku e holo ana mai Kina a awa
kumoku e ae paha o Asia, i kekahi o kona mau ohua e lele
i uka me ka loa mua ole o ka ae ana i olelo ia, e hoopai ia.

ia Kapena he \$20 no kela a me keia ohua i hoolole ia, a i ae paha e lele i uka, ma ka hoopii ana imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha.

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai mai a mahope aku o ka la i apono ia ai.

Aponoia i keia la 1 o Augate, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA KANAWAI E AE ANA E HOOKAA IA KA AUHAU ALANUI MA KA HANA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pue Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. Ma keia ua hoopau ia na Kanawai mahope iho nei e pili ana i ka Auhau Alanui, penei: Na Pauku 488, 489, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179 a me 183 o ke Kanawai Kivila, a me ka Mokuna 13 o na Kanawai o 1874, oia hoi ke Kanawai i kapa ia "He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 488 o ke Kanawai Kivila," i apono ia ma ka la 13 o Iulai, 1874, a me ke Kanawai i apono ia ma ka la 23 o Augate, 1862, oia hoi ke Kanawai i kapa ia "He Kanawai e hoololi ai i na Kanawai e pili ana i ka Auhau Alanui," koe no nae ka Pauku 8 o ke Kanawai hope i olelo ia ae la.

PAUKU 2. E kau ia ka Auhau Alanui he elua dala no ka makahiki maluna o na kaa bipi, a me na kaa lio ma kahi o ka hana i kauoha ia ma ka Pauku 7 o ke Kanawai hope i olelo ia.

Aponoia i keia la 1 o Augate, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I APONOIA MA KA LA 13 O MEI, M. H. 1868, NO KA HOOMALU ANA I KE OLA A ME KA WAIWAI MAI KA POINO ANA I NA MEA ANO PAHUPAHU, KOE NA PAUDA.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ke Kanawai i kapa ia, "He Kanawai e hoomalu ai i ke ola a me ka waiwai, mai ka poino ana i na mea ano pahupahu, koe ka pauda," i apono ia ma ka la 13 o Mei, M. H. 1868, ma ka pakui ana aku i keia Pauku mahope iho, e kapa ia Pauku 3a.

"Pauku 3a. Aole no e ku i ke Kanawai i kekahi kanaka a mau kanaka paha ke lawe mai iloko o keia Aupuni, a kuai paha iloko o keia Aupuni, i ka benzole, petroliuma, aila mahu, a aila e ae paha i komo naptha a gasoline paha, a e puka ana ka makani e aa ana malalo o ka haneri degere wela Fahrenheit; a o ka mea e lawe mai ana, kuai, haawi a hoolako aku paha i kekahi mea iloko o keia Aupuni, i ka benzole, petroliuma, aila mahu, a aila e ae paha i komo ka naptha a gasoline paha, a e puka ana ka makani e aa ana malalo o ka haneri degere wela Fahrenheit, e manao ia ua hana i ka hewa mikamina, a ina e ku ka hewa iaia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, e hoopai ia ma ka uku aole emi malalo o na dala he kanalima, aole hoi e oi aku i na dala he elima haneri, a i ole ia, ma ka hoopaa hao ana ma ka hana oolea, aole e oi aku i ka makahiki hookahi, a i ole ia, ma ka uku hoopai dala a me ka hoopaa hao pu e like me ka manao o ka Aha."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai a mahope aku o ka pau ana o na la he kanakolu, mai kona hoolaha ia ana.

Aponoia i keia la 1 o Augate, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXIII.

HE KANAWAI

E HOOMAPOPO ANA NO KA HOPU ANA A ME KA HOOPAI ANA I NA ALII MOKU A ME NA KELA E HOOLE ANA I KA HANA, A E MAHUKA ANA MAI NA MOKU HAWAII E HOLO ANA I NA AINA E.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. O kekahi alii moku a sela paha, i kepa pono ia e like me ke Kanawai maluna o kekahi moku Hawaii, e holo ana i na aina e, e hoole ana i ka hana maluna, a e haalele ana paha ia moku e hoopai ia oia ke ku ka hewa iaia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, i na dala aole e oi aku mamua o na dala he kanalima a me na koina o ka aha, a ina e kaa ole ia uku hoopai me na koina e hoopaa ia ma ka hana oolea, aole e oi aku mamua o eono mahina. A e kauoha ia e hoihoi ia oia i kona moku.

PAUKU 2. Ua hiki i kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha ke hoopuka i palapala hopu mamuli o ka hoopii ana o ke Kapena a Agena paha o ia moku no ka hopu ana i ke kanaka i hoopii ia no kekahi o keia mau hewa.

PAUKU 3. Ua ku no i ke Kanawai i ka Ilamuku a o kona hope paha, a Makai Nui a Lunapaahao paha, iaia ka malama ana o kekahi kanaka i hoahewa ia malalo o keia Kanawai, i

ka manawa e makaukau ai ka moku i kepa ia ai ia kanaka e holo aku, ma ke noi ana o ke Kapena o ia moku a me ka uku ana i na koina o ka hoopii ana oia kanaka e hoihoi aku ia kanaka maluna o kona moku, ina no aole i pau kona manawa hoopai.

PAUKU 4. Ma ka hoolohe ana i na hihia i hoakaka ia mamua, ua hiki ke lawe ia mai na palapala kepa i hooiaio ia e kekahi Kanikela Hawaii a Luna Aupuni Hawaii ma ka aina e, i hoike no ke kepa ana o ka mea i hoopii ia.

Aponoia i keia la 1 o Augate, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 498 O KE KANAWAI KIVILA.

E Hoololoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 498 o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelu ia ai:

“Pauku 498. I mea e pono ai ka Oihana Auhau, ka Oihana Hoonaaauao a me ka Oihana Hookolokolo, e maheleia na Mokupuni o keia Pae Aina penei:

“E maheleia ka Mokupuni o Hawaii ewalu Apana penei: 1, Hilo; 2, Puna; 3, Kau; 4, Kona Hema; 5, Kona Akau; 6, Kohala Hema; 7, Kohala Akau; 8, Hamakua.

“E maheleia na Mokupuni o Maui, Molokai, Lanai a me Kahoolawe i eono Apana, penei: 1, Mai Kahakuloa a i Uku-mehame, a e hookomo pu ia Kahoolawe, a e kapa ia oia ka Apana o Lahaina; 2, Mai Waihee a i Honuaula, a e kapa ia

oia ka Apana o Wailuku; 3, Kahikinui, Kaupo, Kipahulu, Hana a me Koolau, a e kapa ia oia ka Apana o Hana; 4, Hamakualoa, Hamakuapoko, Haliimaile, Makawao me Kula, a e kapa ia ka Apana o Makawao; 5, Molokai; 6, Lanai.

“E mahele ia ka Mokupuni o Oahu i elima Apana penei: 1, Mai Maunalua a i Moanalua, a e kapa ia oia ka Apana o Honolulu; 2, Ewa me Waianae, a e kapa ia oia ka Apana o Ewa; 3, Waialua; 4, Koolauloa; 5, Koolaupoko.

“E mahele ia na Mokupuni o Kauai a me Niihau i eono Apana penei: 1, Mai Nualolo a i Hanapepe, a e kapa ia oia ka Apana o Waimea; 2, Mai Wahiawa a i Mahaulepu, a e kapa ia oia ka Apana o Koloa; 3, Mai Kipu a i Wailua, a e kapa ia oia ka Apana o Lihue; 4, Mai Waipouli a i Kilauea, a e kapa ia oia ka Apana o Kawaihau; 5, Mai Kalihiwai a i Honopu, a e kapa ia oia ka Apana o Hanalei; 6, Niihau.”

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la e hooholo ia ai.

Aponoia i keia la 1 o Augate, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA PAUKU 3 A ME 4 O KA MOKUNA 79 O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA, E PILI ANA I KA OIHANA AOPALAPALA O KE AUPUNI.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololi ia, a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 3 o ka Mokuna 79 o ke Kanawai Hoopai Karaima, i

apono ia i ka la 7 o Iulai, 1870, a penei e heluhelu ia ai ua Pauku la:

“Pauku 3. O na Kumukula o na kula la a pau, kahi e ao ia ana na keiki Hawaii maoli, e malama lakou i papa helu inoa o na keiki e hele ana i ko lakou mau kula, a ma ia papa helu inoa e kakau pu ia ai ke kama, ka nui o na makahiki, ina ua ike ia ; a me kahi noho o kela me keia haumana o ko lakou mau kula. Aole hoi e ae aku na kumu o na kula o keia ano, e haawi i palapala hookuu i kekahi o ko lakou mau haumana, nona na makahiki malalo o ka umikumamalima (15) i mea e hiki ai i ua haumana la ke komo aku i kekahi kula e, ke ole i loa mua aku i ke kumukula, ma ke kakau lima ana, ka ae o ka makua, a kahu paha o ua keiki la ; a i ole ia, ke ole oia i kauoha ia e ka Luna Kula e hookuu aku, mamuli o kekahi kumu kupono i kona manao. Ina pela i hana ia ai, alaila e haawi aku ke kumu kula i palapala hookuu i kakau inoa ia eia, i ua haumana la, e hoike pu ana i ke ano o kona hookuu ia ana.”

PAUKU 2. E hoololi ia, a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 4 o ka Mokuna 79 o ke Kanawai Hoopai Karaima i aponoia i ka la 7 o Iulai, 1870 ; a penei e heluhelu ia ai ua Pauku la :

“Pauku 4. Aole e hiki i kekahi kumu kula o na kula la, kahi e ao ia ana na keiki Hawaii maoli, ke ae aku e komo mai i kana kula, i kekahi keiki malalo o ka (15) umikumamalima makahiki, e hele ana i kekahi kula e ae o ia ano, iloko o ia apana, ke ole oia e waiho mai imua o ke kumu o ke kula ana e manao ana e komo, i palapala hookuu i kakau inoa ia e ke kumu o ke kula, kahi a ua keiki ala e hele hope ai i ke kula, aka nae, o na keiki mai na apana e mai, ua hiki no ia lakou ke ae ia e komo i ke kula a lakou i manao ai, me ka loa mua ole i ke kumu ka palapala hookuu a ke kumu kula o kekahi apana e ae. O ke kumu kula o kekahi o keia ano kula e malama ole ana, a e kue ana paha i kekahi o na

kuhikuhi ana, a hooponopono ana paha o keia Pauku, a me ka Pauku ae maluna, ke ku ka hewa iaia ma ka hookolokolo ana imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, e hoopai ia oia ma ka hoouku ia ana i na dala, aole e oi aku mamua o ka umi, no kela me keia hala."

Aponoia i keia la 1 o Augate, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E PILI ANA I KE OKI MARE," MOKUNA 16 O NA KANAWAI O 1870.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 2 o ka Mokuna 16 o na Kanawai o 1870, ma ke kapae ana aku i ka hapa hope o ia Pauku, e hoomaka ana me na huaolelo, "aole no e hooholo na Aha Kaapuni," a e hoo-komo ana ma ia wahi na huaolelo "e hoolohe ia na hoopii oki mare e kekahi Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, e malama ana i kekahi kau mau o ka Aha Hookolokolo Kiekie a Kaapuni paha."

PAUKU 2. Ma keia ua hoololi ia ka Pauku 3 o ka Mokuna i olelo ia, ma ke kapae ana aku i na huaolelo, "mahope o na la he kanaha mahope" ma na lalani eiwa me umi, a me ke kapae ana i na huaolelo "ina ua" ma ka lalani umikumama-kolu, a e hookomo ana ma ia wahi na huaolelo "ke ae ole," a me ke kapae ana i ka huaolelo "kanakolu" ma ka lalani

umikumamaha, a e hookomo ana ma ia wahi i ka huaolelo "iwakalua," a penei e heluhelu ia ai ua Pauku la :

"Pauku 3. E hoomaka ia no na hihia oki mare a pau ma ka palapala hoopii i kakau inoa ia e ka mea hoopii, a i hooiki ia, a e hoakaka ia mai ia palapala ka mare ia ana o na aoao elua, a me na kumu no ke oki mare ana ma ke ano moakaka kupono, e lilo ai i mea e hapai ia ai e ka Aha. E waiho ia na palapala hoopii o ia ano ma ke keena o ke Kakauolelo o ka Aha i hoopii ia aku ai, a ma ka waiho ia ana aku pela e hoopuka ia i palapala kena me ke kope pu i hooiaio ia o ka palapala hoopii, a e hoihoi ia mai ua palapala kena la i ka Aha e noho ana mahope o ka waiho ia ana o ua palapala hoopii la i ke Kakauolelo. E hooko ia kela palapala kena ma ka haawi kino ana aku i ka mea i hoopii ia, aole no e hapai ka Aha i ka noonoo ana no ia hoopii ke ae ole mai ka mea i hoopii ia, ke ole e hooko maoli ia ia haawi kino ana aku iloko o na la he iwakalua a keu, mamua ae o ka la mua o ke kau hookolokolo i kauoha ia e hoihoi malaila ka palapala kena, koe nae na mea i hoakaka ia ma ka Pauku malalo ae nei."

PAUKU 3. Ma keia ua hoololi ia ka Pauku 6 o ka Mokuna i olelo ia ma ka pakui ana aku mahope o na huaolelo mahope loa i keia mau huaolelo : "O ke kumu eha e hoole ia ai ke oki mare i olelo ia maluna, aole no ia e hoopili i kekahi noi oki mare no kekahi kumu e ae, koe nae no ka moekolohe, aole no hoi e lilo ka hoakaka ana o ia kumu i mea nui iloko o ka palapala hoopii."

PAUKU 4. Ma keia ua hoololi ia ka Pauku 8 o ka Mokuna i olelo ia, ma ke kapae ana aku i na huaolelo "e pono no" ma ka lalani elua, a e hookomo ana i na huaolelo "paa" mahope o ka huaolelo "hooholo," a me ke kapae loa ana i ke koena o ka Pauku mahope o ka huaolelo "paa."

PAUKU 5. Ma keia ua hoopau loa ia ka Pauku 9 o ka Mokuna i olelo ia.

PAUKU 6. Ma keia ua hoololi ia ka Pauku 11 o ka Mokuna i olelo ia, ma ke kapae ana aku i na lalani ekolu hope loa o ua Pauku la, e hoomaka ana me na huaolelo "ke ole e ike ia ke kuhihewa."

Aponoia i keia la 1 o Augate, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXVII.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KA LAWE ANA I NA OHUA A ME KA UKANA, A ME KA HOOLIMALIMA ANA I NA KAA LEALEA, NA KAA, KAA HALI UKANA, NA KAA KIKANE A ME NA KAA E AE, MA KA APANA O HONOLULU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Ma keia ua hoomana ia ke Kuhina Kalaiaina, malalo o na mea i hoakaka ia mahope, e haawi i na palapala ae no ka makahiki hookahi pakahi, ma ka apana o Honolulu, no ka lawe ana i na ohua no ka uku maluna o na kaa lealea a me na kaa e ae. No kela a me keia laikini pakahi i haawi ia pela, e uku ia i puu dala i like me hookahi dala no ka mea hookahi, a hiki i ka piha ana o ke kaa.

PAUKU 2. Ua hoomana ia ke Kuhina Kalaiaina, malalo o na mea i hooakaka ia ma ka pauku maluna, e haawi i na palapala ae no ka makahiki hookahi pakahi ma ka apana o Honolulu, no ka lawe ana i na ukana no ka uku, ma na kaa, kaa kikane a me na kaa e ae, ma ka uku ia ana o na dala elua me ka hapalua no kela a me keia palapala ae i haawi ia pela.

PAUKU 3. I mea e hiki ai ke hooko ia keia Kanawai, e lilo ka Ilamuku o ke Aupuni, a ina ua hele oia, alaila o kona Hope, (ex-officio) i Luna Nana Kaa, a nana e nana i na kaa a pau i hoohana ia, a e hoohana ia aku ana paha no ka uku, malalo o ua palapala ae i hoakaka ia ma keia Kanawai, a e hoopii no ka uhaki ana i na kauoha o keia Kanawai, a me na rula i hooholo ia e ke Kuhina Kalaiaina i kela a me keia manawa.

PAUKU 4. Mamua o ka hoopuka ia ana o ka palapala ae i olelo ia ma keia Kanawai, e waiho ka mea noi me ke Kuhina Kalaiaina i palapala hoike i kakau inoa ia e ka Luna Nana i olelo ia, e hoike aku ana, ua nana ia eia ke kaa, i noi ia mai ai i palapala ae, a ua paa a kupono ia kaa no ka hana i manao ia. Ina no ka lawe ana i na ohua ka mea i manao ia, e hoike ia ka nui o na ohua makua i hiki ke lawe ia i ka manawa hookahi, a e hoike pu ia no hoi ka nui o na lio a holoholona e ae paha nana e kauo i ua kaa la.

PAUKU 5. Ma ka waiho ia ana aku o ka palapala hoike i kauoha ia ma ka Pauku 4, ua hiki ke hoopuka ia ka palapala ae i ae ia ma keia Kanawai, ke ike ole ia kekahi kumu kupono e hana ole ia ai pela. E helu ia ua mau palapala ae la ma ke ano "Helu A," no ka lawe ana i na ohua, a "Helu B," no ka lawe ana i ka ukana, a e helu ia no hoi e like me ko lakou hoopuka ia ana.

PAUKU 6. E kau ka mea nona kela a me keia kaa i loa ka palapala ae, ma kahi e ike maopopo ia ai ka helu o kona palapala ae malalo o ka hoopai i na dala elima, no ka hana ole ana pela. Aole e lawe kekahi kaa i ae ia i na ohua i oi aku mamua o ka nui i ae ia ma ka palapala ae i ka manawa hookahi, malalo o ka hoopai maluna o ka mea i loa iaia ka laikini i na dala i palua i ke kumukuai o ka palapala ae, no kela a me keia ohua i oi mamua o ka nui o na ohua i ae ia. Aole e lawe kekahi kaa i ae ia e lawe i ka ukana

mamua o hookahi tona nona na paona 2,000, no kela a me keia lio a holoholona kauo e ae ma kahi palahalaha malalo o ka hoopai maluna o ka mea i loaia iaia ka laikini i palua i ka uku o ka palapala ae.

PAUKU 7. Ua hiki i ke Kuhina Kalaiaina e hana i kela a keia manawa i na rula e malama ia e na poe i ae ia e lawe i na ohua a me ka ukana, a e haawi ia ke kope oia mau rula i kela a me keia i loaia ka palapala ae i ka wa e lawe ai oia i ka palapala ae, a i kela a me keia manawa e hoololi ia ai ua mau rula la, a e paia ia mau rula maloko o kekahi nupepa o ka lehulehu, a e like ka mana me he Kanawai la.

PAUKU 8. Ma keia ua haawi ia ka mana i ka Lunakana-wai Hoomalu o Honolulu, e hookolokolo i na hihia e ulu mai ana malalo o keia Kanawai, a ua hiki hoi iaia, ina ma kona manao he kupono, e lawe i ka palapala ae o kekahi mea me na hoopai pu i olelo ia ma keia Kanawai.

PAUKU 9. Ina e hoolimalima ka mea nona kekahi kaa, a ae aku paha e holoholo no ka hoolimalima ia maloko o ka Apana o Honolulu me ka loaia ole o ka palapala ae i olelo ia, e hoopai ia oia no kela a me keia hewa i iwakaluakumalima dala.

PAUKU 10. No na mea i hoakaka ia ma ka Pauku maluna ae, e manao ia o ke kanaka a mau kanaka e malama ana i ke kaa i ka manawa i hana ia ai ka hewa i hoakaka ia malaila, oia no ka mea nona ia kaa.

PAUKU 11. Aole e lilo kekahi mea maloko o keia Kanawai i mea e kue ai i na mea i hoakaka ia ma ka Pauku 35 o ka Mokuna 55 o ke Kanawai Hoopai Karaima.

Aponoia i keia la 1 o Augate, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXVIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI E HOOMAHUAHUA AI I NA DUTE MALUNA O KEKAHI MAU WAIWAI," I APONOIA MA KA LA 27 O SEPATEMABA, M. H. 1876.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 1 o ke Kanawai e hoomahuahua ai i na dute maluna o kekahi mau waiwai, i aponoia ma ka la 27 o Sepatemaba, M. H. 1876, a penei e heluhelu ia ai ua pauku la:

"Pauku 1. E kau ia, ohi ia, a e uku ia na dute maluna o na waiwai i hoike ia mahope iho nei i lawe ia mai iloko o keia Aupuni, ma ke kumukuai, penei—

"Na silika, pahoe, silika veleveta a me na mea a pau i komo nui na silika iloko, he umi keneta no ka dala hookahi.

"Na lole i humu mua ia, a me na lole aahu, o na ano a pau i humu holookoa ia a hapa paha, umi keneta no ke dala hookahi.

"Na kaa lealea o na ano a pau, umi keneta no ke dala hookahi.

"Na papale a me na papale-kapu o na ano a pau, umi keneta ma ke dala hookahi.

"Na lole lilina, a me na mea a pau i hana ia, a i komo nui ia e ka lilina, lole mauu, a me oia ano like e komo nui ia ana paha iloko, umi keneta no ke dala hookahi.

"Na pa, a me na mea aniani o na ano a pau, umi keneta ma ke dala hookahi.

"Na laau lapaau i dapaia he 'patent' a me na laau e ae o na ano a pau, umi keneta no ke dala hookahi.

"No na lako hale o na ano a pau, ina ua hana hoomaikai

ia, a i koli ia paha, a ua hana ia ma ke ano holookoa a hapa paha, he umi keneta ma ke dala hookahi.

“Na mea no na wahine, pupu lei, lina lole, na papale, na pihi lole, kaliki, ai-kala, na lima a me na pulima, na lihilihi mawaho, na pua i hana ia, na hulu manu nani, na lihilihi no na lole a me na lako hale, umi keneta ma ke dala hookahi.

“Na mikilima i hoakaka ole ia, he umi keneta no ke dala hookahi.

“Na pale lole, he umi keneta no ke dala hookahi.

“Na hupa, umi keneta no ke dala hookahi.

“Na lou a me na maka, he umi keneta no ke dala hookahi.

“Na lihilihi komo a me na lihilihi o na ano a pau, umi keneta no ke dala hookahi.

“Na lipine i hoakaka ole ia, he umi keneta no ke dala hookahi.

“Na pa dala a me na pa i holoia me ka wai dala a gula paha, umi keneta no ke dala hookahi.

“‘Britania ware’ a me na mea a pau o ia ano, umi keneta no ke dala hookahi.

“Na ki-inu, umi keneta no ke dala hookahi.

“Na kukaepele o na ano a pau, he umi keneta ma ka dala hookahi.

“Na ciga pepa o na ano a pau, iwakaluakumamalima keneta ma ke dala hookahi.

“Na mea gula o na ano a pau, a me na ano pupu metala, aniani a pohaku paha a pau, umi keneta ma ke dala hookahi.

“Na kii pena ia, na kii pai ia, na kii i kaha ia, na kii pohaku, keleawe, a me na mea hoonani i hana ia mailoko mai o na metala, pohaku, mabala, puna Parisa, alabasta a me na mea hoohalike o ia ano, umi keneta no ke dala hookahi.

“Na wai ala, (i auhau ole ia ke dute e like me ko na waiona) na pauda aala, na balaki lauoho, niho, lima a me na balaki e ae o ia ano, he umi keneta no ke dala hookahi.

“Na sopa, umi keneta ma ke dala hookahi.

“Na ipu baka, na au ipu baka, a me na mea a pau e pili ana i na ipu baka, a me na kau cigar, iwakaluakumamalima keneta ma ke dala hookahi.

“Na kukui ihoiho, umi keneta ma ke dala hookahi.

“Na ko i hana ia, (candies) he iwakaluakumamalima keneta no ke dala hookahi.

“Aila pinaki, iwakaluakumamalima keneta no ke dala hookahi.

“Na mea lealea o na keiki, (toys) umi keneta ma ke dala hookahi.

“Na pu o na ano a pau, umi keneta no ke dala hookahi.

“Na pauda, poka, a pela aku, he umi keneta no ka dala hookahi.

“Na ahikao a me na mea hoopahupahu, iwakaluakumamalima keneta no ke dala hookahi.

“Na wati liliu a me na wati kau hale ma ke ano hapa a holookoa paha, umi keneta ma ke dala hookahi.

“Pepa lealea, umi keneta ma ke dala hookahi.”

PAUKU 2. E hoololi ia a ma keia ua hoololi ia ka Pauku 2 o ke Kanawai i olelo ia, a penei e heluhelu ia ai:

“Pauku 2. E kau ia, ohi ia, a uku ia na dute i hoakaka ia mahope iho nei, maluna o na waiwai i hoike malalo iho i lawe ia mai iloko o keia Aupuni, penei :

“No na mikilima ili kao a me na ili e ae, ekolu dala no ke kakini paa.

“No na cigar a me na cigar liliu, umi dala no ke tausani.

“No na baka pake, kanalima keneta no ka paona.

“Ma na pahu koa, ina eha pahu, ma ka paa hookahi, elua dala, ina elua pahu, ma ka paa hookahi, hookahi dala.

“Ma na moena pake, hookahi dala no ka owili.

“Ma na Port, Sherry, Madeira a me na waina e ae o ia ano i oi ka ikaika mamua o umikumamawalu hapa haneri o ka alekahola iloko a pela no hoi me na cordials, bitters a me na mea e ae o ia ano a inoa paha i komo a malama ia paha

me ka alekahola a wai ikaika paha maluna o umikumamawalu hapa haneri a malalo o kanakolu hapa haneri i hoakaka ole ia ma kahi e, elua dala no ke galani.

“Ma na Champagne, Sparkling Moselle, a me Sparkling Hock, ekolu dala no ke kakini omole quata, a hookahi dala me hapalua no ke kakini omole paina.

“Ma ke Claret, Rhine waina a me na waina o ia ano malalo o umikumamawalu hapa haneri o ka ikaika o ka alekahola iloko i hoomaopopo ole ia, kanaha keneta no ke kakini omole quata, a he iwakalua keneta no ke kakini omole paina, a he umikumamalima keneta no ke galani ina ma ka pahu.

“Ma ka Ela, Pota, Cider a me na mea inu i hoawaawa ia i hoakaka ole ia, he kanaha keneta no ke kakini omole quata, a he iwakalua keneta no ke kakini omole paina, a he umikumamalima keneta no ke galani, ina ma ka pahu.”

PAUKU 3. E pili na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai i na waiwai a pau e waiho ana ma ka bona i ka manawa e hoomaka ai ka lawelawe ana malalo o keia Kanawai.

Aponoia i keia la 1 o Augate, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXIX.

HE KANAWAI

E KOKUA AI I KA HANA ANA I NA ALANUI KAA MAHU.

NO KA MEA, he mea nui na Alanui maikai no ka hoeueu ana i na Oihana Kuloko o kekahi mau wahi he nui o keia Aupuni, a o na Alanui Kaa Mahu ka mea kupono no ka lawe ana i na ukana a hiki i na awa maikai; Nolaila

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni:

PAUKU 1. Ma keia ua haawi ia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina, me ka ae pu mai o ka Moi iloko o ka Aha Kuka-malu, e hana i ka Aelike me kekahi poe i hoohui ia lakou iho malalo o na Kanawai Hoohui o keia Aupuni, a ma ke Kanawai e pili ana i na Hui i hoohui ia, a malalo o na hoakaka o ia Kanawai, no ke kukulu ana a hoohana ana i kekahi Alanui Kaa Mahu, a mau Alanui Kaa Mahu, ma kekahi wahi o keia Aupuni.

PAUKU 2. A he mana ko ua Kuhina la i olelo ia, me ka ae pu o ka Moi iloko o ka Aha Kukamalu, e haawi aku i ke kuleana Alanui maluna o na aina Aupuni a pau, a e haawi i na aina Aupuni i kupono no ko lakou mau hale, wahi hoomaha, hale papaa, a me na hale e ae paha, a me ka wai me ka uku ole i kekahi Hui i olelo mua ia, no ka hana ana i na Alanui Kaa Mahu, a mau Alanui Kaa Mahu paha.

PAUKU 3. No na hana, a malalo o na hoakaka a me na hoohaiki ana o keia Kanawai, ua hiki i ka Hui ke lawelawe i kela a me keia manawa, i kekahi o na mana i hoike ia mahope iho nei :

Ua hiki ke komo maluna o na aina e pili ana i kahi e hana ia ana kekahi Alanui Kaa Mahu i ae ia ma ka Palapala Hoohui e hana ia, a ua hiki ke wili, eli, oki, hana kaupale, a hoomaloo, a lawe aku a waiho, a lawe aku i kekahi lepo iliili, pohaku, laau, a mea e ae paha i elia, a i loa maloko a ano e ae paha, ma ka hooko ana i kekahi mana i haawi ia mahope aku, i kupono no ka hana ana, malama ana, hoololi ana, hana hou ana, a hoohana ana paha i kekahi Alanui Kaa Mahu i ae ia ma ke Kanawai, a i keakea paha i ka hana ana, malama ana, hoololi ana, hana hou ana, a hoohana ana paha o ia Alanui.

Ua hiki ke hana ia maloko, maluna, mai kekahi aoao a i kekahi aoao, malalo iho, a maluna ae paha o ia mau aina, a o kekahi mau Alanui Kulanakauhale. Alanui, alahela, Alanui Kaa Mahu, alanui papa, na puu, na awawa, na muli-

wai a me na auwai, a me na wai e ae, i na alanui ihona, alanui i eli ia malalo o ka lepo, na alanui i oki ia, na kaupale, na hawai, na uapo, wahi hana alanui, na ala lili, na auwai, na auwai hoomaloo aina, na uapo hoopio ia, na pa a me na mea e ae i manao ia he pono, ma ke ano kuikawa a mau paha.

Ua hiki ke hoano e i kahi e kahe ai na muliwai holo ole ia e na moku, na auwai, a me na kahawai o na ano a pau, iloko o ka manawa i kupono no ka hana ana, a malama ana paha i na alanui i eliia malalo o ka lepo, na uapo, a me na hana e ae paha maluna ae, a malalo iho, a e pili ana paha ia mea, a ua hiki ke hoano e i kahi e kahe ai ia mau muliwai, a kahawai paha, a hookiekie ae, a hoemi iho paha ilalo o ka iliwai o ia muliwai, a kahawai paha, a alanui, a mau alanui paha, ma ke ano kuikawa, a mau paha i mea e hiki ai ka lawe ana o ia mea maluna ae, a malalo iho paha, a ma ka aoao paha o kekahi Alanui Kaa Mahu.

Ua hiki ke hana ia na auwai hoomaloo aina, maloko, a malalo iho paha o na aina e pili ana i ke Alanui Kaa Mahu, no ka lawe ana aku, a lawe ana mai paha i ka wai i ke Alanui Kaa Mahu, a maluna paha o ke alanui, a maluna o na aina i pili, a e kokoke ana paha i ke Alanui Kaa Mahu.

Ua hiki ke hana ia na uapo loihi, uapo lili, na wahi hoomaha, na ala lili ma ka aoao o ke alanui, na uapo ku moku, na hale papaa, na hale ohi auhau no ka helé ana ma ke alanui, a me na hale e ae, na pa, na enegini mahu, na mekini, na laau kuhikuhi, a me na mea e ae o na ano a pau e pono ai, a e pili ana i ke Alanui Kaa Mahu, e like me ka mea a ka Hui i manao ai he pono, a ua hiki i kela manawa keia manawa e hoololi, hana hou, a e hoopau paha i kekahi o ia mau hana, a e hookomo hou i kekahi mau mea e ae ma ia wahi.

Ua hiki ke ohi, a lawe aku paha ma kahi e i na laau e ulu ana maloko o na kapuai elua haneri, ma kela a me keia aoao

o ke Alanui Kaa Mahu, i mana ia e hina ana maluna a hoopoino paha i ke alanui.

A ua hiki no hoi ke oki a lawe aku ma kahi e, i na laau o na ano a pau, ina mamuli o ke kekee o ke alanui, e alai ia ana ka ike pono ia ana o na laau kuhikuhi, mai kekahi wahi o ke alanui iloko o ka mile hookahi ma ka laina pololei, a hiki i kekahi laau kuhikuhi.

Ua hiki ke komo a hoohana i kekahi Alanui o kekahi poe i hana mua ia me ka iliili, pohaku, a mea paakiki e ae, ina aole he alanui e hele aku ai a hiki i kekahi hale noho.

Ua hiki ke komo a lawe a kuai a pau i na aina a me na mea maluna i kupono no na hana o ia Alanui Kaa Mahu, a me na hana e ae e pili ana, ua hiki ke hana i na mea e ae a pau, i kupono no ka hana ana, malama ana, hoololi ana, a hana hou ana, a lawelawe ana paha, i ke Alanui Kaa Mahu.

PAUKU 4. Ma ka hooko ana i na mana i olelo ia ma ka Pauku mamua iho, e hooikaika ka Hui e hoemi i na poino i hana ia e lakou, a e uku piha aku e like me ka mea i hoakaka ia ma keia Kanawai, i na mea a pau i pili no na poino a pau i loa mamuli o ka hooko ana o ia mana.

PAUKU 5. Aole e oi aku ke akea o ka aina i laweia no ka hana ana i kekahi Alanui Kaa Mahu i ae ia ma ke Kanawai, mamua o hookahi haneri kapuai, koe na wahi i makemake ia ka laula, i oi aku no ka hoohuli ana, ku ana, a no ka holo ana aku a holo ana mai o na Kaa Mahu a me na kaa, a no na wahi hoomaha, a no ke kukulu ana i na kaupale, a no ka hele ana aku ma kekahi aoao o na awawa, a aina haahaa paha, a no ke oki ana iloko o na aina kiekie, a no ke kukulu ana i kekahi uapo ku moku, hale papaa, na hale ohi auhau no ka hele ana ma ke Alanui, na mekini, a me na hale a me na mea kukulu e ae paha, a no ka eli ana, lawe ana aku, a waiho ana paha i ka lepo, a mea e ae paha.

PAUKU 6. Malalo o na hoohaiki i hoakaka ia mahope iho nei, ua hiki i ka Hui me ka uku ole, e haawi, a waiho e ole

i ka uku e komo a e lawelawe i kekahi aina e pili ana, a e kokoke ana paha i ke Alanui, no ka lawe ana i ka lepo, ma ke oki ana i Alanui ma ka aoao mailaila mai, a ma ka waiho ana, a hana ana paha maluna oia mau aina, i kekahi lepo palolo, pohaku, uinihepa, papa pohaku, laau, puna, a mea e ae paha, a no ka imi ana, a loa na mea hana mailuna mai oia mau aina, no ka hana ana, a hana hou ana paha o ke Alanui Kaa Mahu, a mea hana e ae paha, a no ka hana ana paha i na Alanui kuikawa, a hiki aku a mai ke Alanui Kaa Mahu mai paha, a no na hana e ae a pau i kupono no ka hana ana, a malama ana paha i ke Alanui Kaa Mahu.

PAUKU 7. Mamua o ka lawelawe ana o ka Hui ma ke ano kuikawa, o na aina o ia ano, e hoolaha e aku ka Hui, no na la he iwakalauakumamakahi i kona manao, i na Ona, a mea paha e noho ana maluna o ia aina, koe nae ka manawa i ulu mai ai na ulia wale, a e hana koke hou ia ana ke Alanui Kaa Mahu, a ua ike ole ia paha na Ona o ia aina; a e hookaa-wale me na pa kupono no ka apana aina i manao ia e lawelawe, a kaawale mai na aina e ae e pili pu ana.

PAUKU 8. Aole e lawelawe ka Hui ma ke ano kuikawa, i kekahi aina o ia ano e waiho ana mawaho aku o na kapuai hookahi haneri maloko o kekahi kulanakauhale, a he ekolu haneri kapuai ma na wahi e ae, mai ke Alanui Kaa Mahu aku, a hana paha i uinihepa, a kukulu paha i kekahi enegini mahu maluna o kekahi oia mau aina, ma kekahi wahi aole i emi malalo o elima haneri iwilei, mai kekahi hale noho aku, ke ae ole ka Ona, a mea paha e noho ana maloko oia hale.

PAUKU 9. E uku ka Hui i kela hapalua makahiki keia hapalua makahiki, i ka Ona i uku kupono, no ka lawelawe ia ana oia aina, a no ke poho a poino o na mea kanu, a o ka aina paha, a hiki i ka wa e hoihoi aku ai lakou i ka aina i lawe ia ma ke ano kuikawa i ka mea nona ia aina; a ina ua hiki ole i ka Hui ke hooponopono me ka Ona o ka

aina, no ka nui o ke poho, alaila, e hoomaopopo i ke poho, e like me ka mea mau, ina ua hoopaapaa ia ka uku poho, aka ma ka hoomaopopo ana i ka nui o ke poho, aole e haawi ia kekahi uku no ka lepo, iliili, a mea e ae paha i lawe ia, mamua aku o ke poho a poino i ulu mai mamuli o ke poho i loaa i ka aina, a i ka noho ana ma ia aina, mamuli o ka lawe ia ana o ia mau mea.

PAUKU 10. Aole hiki ke lawe ia kekahi wahi eli pohaku i lawelawe ia no na mahina he umikumamalua mamua iho, no ka eli ana a loaa na mea hana i mea kuai aku, me ka ae ole o ka Ona, a mea paha e noho ana malaila, koe na manawa pilikia ulia wale i olelo mua ia.

PAUKU 11. Ua hiki ke hooholo ia ka uku e uku ia no kekahi aina e kuai ia ana, a e lawe ia ana paha, mai kekahi mea malalo o kekahi hemahema, a ua loaa ole iaia ka mana e kuai, a hoolilo aku ia aina, koe wale no malalo o keia Kanawai; a o ka uku e uku ia no kekahi poho a poino paha maluna o ia aina, ua hiki ke hooholo ia mawaena o ka Hui a me ia mea.

PAUKU 12. Ina ua hoolaha ka Hui i kona manao, e lawe i kekahi mau aina no na hana pili i ka hana Alanui Kaa Mahu, a ua hiki ole ke hooholo no ka uku e uku ia, a ua hoomaopopo ia ka uku e like me ka hoomaopopo ia ana o na uku o ia auo i hoopaapaa ia, a ina e manao ka Hui, he mea pono ole ka uku ana i ka uku i hoomaopopo ia pela, ua hiki i ka Hui iloko o na la he iwakalua, a mahope iho o ka lohe ana i ka nui o ka uku i hoomaopopo ia pela, e hoihoi mai i ka hoolaha i olelo mua ia.

PAUKU 13. I na manawa a pau, ina ua hoopaapaa ia ka uku no na aina i makemake ia no na hana Alanui Kaa Mahu, e haawi aku ka mea e koi ana i ka uku i ka Hui, i kekahi hoakaka ana i kakau ia o ka waiwai, a kuleana a i ole ia, o ke poho a poino ana e koi ai i ka uku, a me ka nui o na dala ana e ae ai e lawe no ka hookaa piha ana no ia uku; a o

na hoakaka ana a pau o ia ano i haawi ia, e malama ia no ia e ka Hui, a ua hiki na hoopaapaa a pau o ia ano, ke waiho ia imua o kekahi mau mea elua, ma ka aelike ana o ka mea nana ke koi a me ka Hui, hookahi o laua e koho ia e ka Hui, a o kekahi e koho ia e ka mea nana ke koi i ka uku, a na laua e hooholo, a ina e like ole ko laua manao, alaila, na kekahi mea i koho ia e laua, mamua o ko laua hoomaka ana e lawelawe i ka hana, a na ia mea e hooholo.

PAUKU 14. Ma na hoopaapaa a pau e pili ana i ka uku, i waiho ole ia na kekahi mau mea elua e hooholo, ua hiki i kekahi o na aoao elua o ka hoopaapaa, a ma na manawa a pau i kaawale ai ka mea nona ke kuleana i ka uku mawaho o keia Aupuni, a i ole ia, aole i ike ka Hui iaia, a aole oia i loa mahope o ka huli ikaika ana, a ua hiki ole ke hooholo no ka uku, alaila, ua hiki i ka Hui ina ua koi ia mai lakou, e noi aku i kekahi o na Lunakanawai o ka Aha HOOKOLOKOLA KIEKIE, e koho i kekahi mea nana e hooholo i ka nui o ka uku e uku ia i ka mea e koi ana, a i loa iaia ke kuleana o ka uku, a o ka mea i koho ia pela, e hoomaopopo a e hooholo no oia ma ia mea, ma ke ano oia wale no ka mea nana e hooholo.

PAUKU 15. Mamua o ka hana ana i kekahi noi o ia ano, e hoolaha aku kekahi aoao, aole emi malalo o na la he umikumamaha i kekahi aoao, a i ka manao e hana i kekahi noi o ia ano, a ina ua kaawale aku ka mea kuleana i ka uku mai keia Aupuni aku, a ua ike ole ia paha, owai la oia, e kekahi aoao, a ua loa ole oia mahope o ka huli ikaika ana iaia, alaila, e hoolaha ia ka manao e hana pela, ma kekahi mau nupepa elua i pai ia ma HONOLULU, no na la aole emi malalo o ka umikumamaha mamua o ke noi ana, a e hoakaka ia ke ano o ka aina i manao ia e helu ia ka uku poho maloko o ia hoolaha, a e hoakaka ia no hoi ka manawa a me kahi e hana ia ai ua noi la.

PAUKU 16. O ke koho ana o kekahi Lunakanawai i

kekahi mea nana wale no e hooholo, e kakau palua ia, a e haawi ia kekahi i na aoao elua ina ua ike ia, a e noho ana maloko o keia Aupuni.

PAUKU 17. Ma ka hoomaopopo ana i ka waiwai o ka aina i lawe ia, a me ke poho, (ina he poho) i ulu mai mamuli o ka moku ana o ka aina i lawe ia mai na aina e ae o ia Ona hookahi, a me na aina e ae i poino mamuli o ka lawelawe ana i na mana i haawi ia ma keia Kanawai, e noonoo pu ia ka mahuahua ana o ka waiwai o ia mau aina, no ka hana ia ana o ke Alanui Kaa Mahu, no ka hoemi ana i ka uku e hooholo ia ana, ina aole i pomaikai.

PAUKU 18. Ma na olelo hooholo a pau, ina ua hoopapaa ia ka uku, e hoakakaia, ina he mau aina ko ia Ona hookahi e pili ana i na aina i lawe ia, a e lawe ia ana paha; a ina he mau aina o ia ano e pili ana, e hoakaka ia ka nui o ka pomaikai i haawi ia, (ina he pomaikai) no ka mahuahua ana o ka waiwai o ia aina, a ina aole i manao ia e haawi ana i ano pomaikai, alaila, e olelo pela ma ka olelo hooholo; a ina e komo ole kekahi o na olelo i kauoha ia maanei, alaila, ua lilo ia olelo hooholo i mea ole. A o na olelo hooholo o ia ano ua hiki ke hoolilo ia i rula no ka Aha Hookolokolo Kiekie a e hooko ia no pela.

PAUKU 19. Ina ua loa i ka Hui na aina malalo o na hoakaka ana o keia Kanawai, aka, aole i hoohana ia no na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai, alaila, na ka Hui iloko o ka manawa i hoakaka ia, a ina aole manawa i hoakaka ia iloko o na makahiki he umi mahope o ka pau ana o ka manawa i hoakaka ia maloko o ka palapala hoohui no ka hoopaa ana i ka lakou hana, e kuai aku a hoolilo loa aku i na aina a pau i hoohana ole ia, a e hoolilo i na dala i loa ma ia kuai ana no na hana i hoakaka ia ma ka palapala hoohui, a ina e hana ole pela, o na aina a pau i hoohana ole ia a i kuai ole ia ma ka pau ana o ia manawa, e lilo no i ka poe nona na aina e pili ana, e like me ka nui o ko lakou mau aina e pili ana.

PAUKU 20. Mamua o ka hoolilo ana aku o ka Hui i na aina i hoohana ole ia, e haawi mua aku e kuai ia mai ia aina i ka mea nona ke kuleana iloko o ia aina, i oki ia ia aina i kinohi, ina aole ia he aina maloko o kekahi kulanakauhale, a he aina paha i kukulu ia na hale, a ua hoohana ia no ke kukulu hale ana, a ina ua hoole ia ia mea e kuai i ka aina, a ua loa ole, aia mahope o ka huli ikaika ana, alaila, e haawi ia aku ka aina no ke kuai i ka mea a mau mea paha, nona na aina e pili ana i ka aina i manao ia e kuai, ina ua hiki ia poe ke hana i aelike no ke kuai ana o ia mau aina, a ina ua oi aku mamua o ka hookahi na mea i loa ia kuleana, alaila, e haawi ia aku ia lakou pakahi e like me ka manao o ka Hui he pono ia kuai, ke makemake lakou.

PAUKU 21. Ina ua makemake kekahi o ia poe e kuai i na aina o ia ano, alaila, iloko o na pule eono mahope iho o ia waiho ana mai no ke kuai, e hoike aku oia i kona makemake i ka Hui, a i ole ia, ina ua hoole, a ina ua hoike ole aku iloko o na pule eono i ko lakou makemake e kuai ia aina, alaila, e pau ke kuleana o ka mea i hoole, a i hoike ole i kona makemake e kuai i kela mau aina, a o ka palapala hoakaka i hana ia e kekahi kanaka kuokoa a kaawale mai ia hana, imua o kekahi Lunakanawai, e olelo ana, ua haawi ia aku ka aina no ke kuai ia mai, a ua hoole ia, a ua ae ole ia mai iloko o na pule eono mahope iho o ka haawi ia ana aku, a i ole ia, ua hele ka mea a mau mea paha nona ke kuleana mai keia Aupuni aku, a ua loa ole paha mahope o ka huli ikaika ana, a ua hiki ole paha ke hana i aelike no ke kuai ana o ia mau aina, e lilo no ia palapala i hoike kupono imua o na Aha Hookolokolo a pau no na mea i olelo maloko.

PAUKU 22. Ina ua makemake kekahi mea nona ke kuleana mua e kuai i na aina o ia ano, a ua hiki ole ia mea me ka Hui ke hooholo no ke kumukuai o ia aina, alaila, e hoomaopopo ia ke kumukuai e na luna i koho ia nana e hooma-

popo; a e like no na koina no ia hana a na luna me ka mea i manao ia he pono.

PAUKU 23. E hana ka Hui a paa ke Alanui Kaa Mahu i ka pa i kupono i ke Kanawai.

PAUKU 24. Ua hiki i ka Hui ke hana i kela a me keia manawa i na Kanawai a me na rula no ka hooponopono ana i ke Alanui Kaa Mahu, a no ka hooponopono ana i ka lawe ana i ka ukana a me na ohua, a mahope o ka apono ia ana o ia mau Kanawai me na rula e ka Moi iloko o ka Aha Kuhina, e like ka mana o ia mau mea me ke Kanawai, aka hoi, e pai a e kau mau ka Hui i kope o ia mau Kanawai a me na rula, ma na wahi hoomaha, ma ia Alanui Kaa Mahu.

PAUKU 25. O ka mea e kua ana i kekahi Kanawai a rula paha i apono ia, e like me ka mea i olelo ia maluna, e hoopai ia oia i na dala aole e oi aku i ka iwakaluakumamalima a me na koina o ka Aha, a ina e kaa ole ia hoopai, e hoopaa-hao ia no ka manawa aole e oi aku mamua o na mahina ekolu.

PAUKU 26. He mana ko na Lunakanawai Hoomalu a me na Lunakanawai Apana e hoolohe a hoholo i na hihia a pau e ulu mai ana malalo o keia Kanawai, a me na Kanawai a me na rula i hana ia mamuli o ka mana o keia Kanawai.

PAUKU 27. A hoholo hou ia, he mana ko ke Kuhina i olelo ia, e ae aku e haawi ia i kekahi Hui e hana ana i kekahi Alanui Kaa Mahu a mau Alanui Kaa Mahu paha, he puka aole e emi malalo o elima keneta no ke dala no ka makahiki, ma ke kumu lilo o ko lakou alanui a mau alanui paha, a me ka hoolako ana, eia nae, ina e hana ia kekahi aelike, e hoakaka pono ia ka huina nui o na dala e uku ia ai ia puka, a e hoomaopopo hou ia, ina e paa kekahi alanui o ia ano, e houluulu pololei ia ka lilo io o ia alanui a me ka hoolako ana, a e waiho ia ma ke keena o ke Kuhina Kalaiaina, a e hoomaopopo hou ia, ua ku no i ke Kanawai i ke Kuhina

Kalalaiaina, ke manao oia he pono e waiho aku i na hoike o na lilo o ka hana ana i kekahi mau luna elua i koho ia, hoo-kahi o ke Kuhina i olelo ia a hookahi e koho ia e ka Hui a e ko lakou Agena paha, a na laua e koho i ke kolu, a o ka palapala hoike a ka hapa nui o ia mau luna i hoohiki ia imua o kekahi Lunakanawai o ka Aha Kiekie, e manao ia, oia ke kumu lilo o ke alanui i olelo ia a me ka hoolako ana.

PAUKU 28. A e hooholo hou ia, ma keia ua haawiia ka mana a ua kauoha ia ke Kuhina Waiwai, e uku aku mamuli o ke kikoo a ke Kuhina Kalalaiaina i ka Hui a mau Hui paha i manao ia ma keia Kanawai, i na puu dala i hoomaopopo ia e uku ia mamuli a ma ka mana o ka Pauku mamua iho, mailoko ae o na dala e waiho ana iloko o ka Waihona Aupuni i hoo-kaawale ole ia no kekahi hana e ae.

PAUKU 29. A e hooholo hou ia, o ke kumupaa, a me na mahele, a me na waiwai a pau o kekahi Hui, e lawelawe ana i ka hana Alanui Kaa Mahu a mau Alanui Kaa Mahu paha mamuli o ka mana o keia Kanawai, e hookuu ia na auhau a pau o ke Aupuni a hiki i ka manawa e loaa ai ka puka mai ka waiwai kumupaa mai, a me na mahele, he umi keneta no ke dala no ka makahiki.

PAUKU 30. A e hooholo hou ia, ua hiki no ke hoopuka kekahi Hui e lawelawe ana i ka hana Alanui Kaa Mahu a mau Alanui Kaa Mahu paha malalo o keia Kanawai, e hoopuka i na bona, e loaa ai ke dala no ka hana ana i ke Alanui a mau Alanui Kaa Mahu paha, e like ka nui me ka mea i make-make ia.

PAUKU 31. A e hooholo hou ia, o na kokua i oleloia ma keia Kanawai, e haawiia i na Alanui Kaa Mahu, i pomaikai ai ka lehulehu wale no, aole i na Alanui Kaa Mahu i hanaia no ka pomaikai o kekahi mea a mau mea uuku wale no.

Aponoia i keia la 1 o Augate, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1 O KE KANAWAI I KAPA IA "HE KANAWAI E HAAWI ANA I KA MANA I KE KUHINA KALAIAINA E LAWE I KA AINA A ME KA WAI E PONO AI NA OHE WAI O HONOLULU," I APOÑO IA MA KA LA 18 O AUGATE, 1860, A HOOLOLIIA MA KA LA 18 O IULAI, 1874.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 1 o ke Kanawai i kapa ia "He Kanawai e haawi ana i ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e lawe i ka aina a me ka wai e pono ai na Ohe Wai o Honolulu," i aponoia ma ka la 18 o Augate, 1860, a hoololi ia ma ka la 18 o Iulai, 1874, a penei e heluhelu ia ai :

"Pauku 1. Ua haawiia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina, e like me na olelo o keia Kanawai, e komo, a e lawe a e hoo-paa no ka pono o ke Aupuni i ka aina a me ka wai a me ka waiwai paa a waiwai e ae, koe nae na mapuna wai o Kuna-wai, Wailuakio a me Kanewai; e pono ai e hoomau a e hoomahuahua ai a e hoakea ai i na Ohe Wai o Honolulu no ka hoomoe ana i na ohe wai, eli ana i na auwai, kukulu ana i na kaupale wai, a me na lua wai, a me ka malama ana i na aina ulu laau, a aina paha e hooulu ai i na ulu laau ma ka aoao hema a komohana o na kuahiwi o Konahuanui ma ka Apana o Honolulu, a e waiho ana mawaena a e hookomo ana i ka aoao hikina o ke awawa o Palolo a me ka aoao komohana o ka awawa o Kalihi a me na lapa a me na awawa mawaena o na palena i olelo ia maluna."

Aponoia i keia la 1 o Augate, M. II. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXXI.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO ANA I KA LAWELAWE ANA I KA OIHANA LOIO MA
NA AHA HOOKOLOKOLO HOOMALU A APANA PAHA.

*E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae
Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke
Aupuni:*

E hoololi ia ka Mokuna XXI o ke Kanawai Kivila e pili
ana i na Loio, ma ka pakui ana aku i keia mau pauku mahope
iho:

“Pauku 1074a. He mana ko ka Aha Kiekie a me na Aha
Kaapuni e ninaninau a e hookomo i ka Oihana Loio iloko o
na Aha Hookolokolo Hoomalua a me na Aha Apana o ke Au-
puni, i ka poe kupa Hawaii nae, a he ano maikai a hoopono a
ua hooihiki ia e like me ka mea i kauoha ia, a i manaio ia ua
makaukau no ia hana.

“Pauku 1074b. He elua makahiki ka loihia o ka manawa
o ia palapala ae, a e pili wale no i ka Apana Hookolokolo Kaa-
puni kahi i haawi ia ai. He elima dala ka uku no ka pala-
pala ae ma ka haawi mua ia ana o ka palapala ae, a he elua
dala no kela me keia haawi hou ana i ka palapala ae mahope
o ka pau ana o ka palapala mua. Penei ke ano o ua palapala
ae la.

“Aha.....

“No ka mea ua ninaninau ia o....., Esquire, a ua
ike maopopo ia kona makaukau, a me kona ano maikai, no-
laila ke ae ia nei oia e lawelawe i ka Oihana Loio ma na
Aha Hoomalua a me na Aha Apana o ka Apana Hookolokolo
Kaapuni.....ma ke ano he Loio, no na ma-
kahiki elua mai keia la aku.

“Ma ke kauoha o ka Aha.

“.....Kakauolelo.

“Kakauia.....

“Pauku 1074c. Aole e ae ia kekahi mea e lawelawe i ka Oihana Loio ma na Aha Hoomalu a me na Aha Apana o ke Aupuni me ka loa ole o ka palapala ae. Aka hoi ua hiki no i na mea a pau ke hoopii a pale aku i kona hihia pono. A e hoopau ia ka Pauku 1073 o ke Kanawai Kivila, a me na Kanawai a hapa Kanawai e kue ana i keia.”

Aponoia i keia la 5 o Augate, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

MOKUNA XXXII.

HE KANAWAI

E HOOKAAWALE ANA I NA HAAWINA DALA NO KE AUPUNI NO NA MAKAHIKI ELUA E PAU ANA MA KA LA KANAKOLUKUMAMAKAHI O MARAKI, MAKAHIKI HOOKAHI TAUSANI EWALU HANERI ME KANAWALU.

E Hooholoia e ka Moi a me ka Hale Ahaolelo o ko Hawaii Pae Aina, i akoako iloko o ka Ahaolelo Kau Kanawai o ke Aupuni :

PAUKU 1. O na haawina dala mahope ae nei, i hiki aku ka huina i na dala Hookahi Miliona, Eha Haneri me Kanahakumamakahi Tausani, Eono Haneri Kanaiwakumamaiwa a me Kanalimakumamaono Keneta, e haawii ia mau dala mailoko ae o na dala e waiho ana iloko o ka Waihona Dala o ke Aupuni, no na lilo o na Makahiki Elua e hoomaka ana ma ka la mua o Aperila, 1878, a e pau ana ma ka la 31 o Maraki, 1880, penei :

NA LILO MOI.

Ko ka Moi me ka Nohoalii.....	\$ 45,000 00
Ko ka Moiwahine.....	6,000 00
Ka Mea Kiekie Ka Hooilina Alii.....	6,000 00
Kona lilo kaahela	3,500 00
Ko ka Puuku me Kakauolelo a ka Moi.....	5,000 00
	<hr/>
	\$ 65,500 00

NA HAAWINA KUMAU.

Moiwahine Emma.....	\$	12,000 00
Mea Mahaloia P. Kanoa.....		2,400 00
Metusela Mahuka.....		600 00
Kona uku ohi ole ia.....		75 00
	\$	15,075 00

KA AHAOLELO ME AHAKUKAMALU.

Na lilo Ahaolelo 1878	\$	16,500 00
Kakauolelo Ahakukamalu.....		200 00
Lako Palapala Ahakukamalu.....		100 00
	\$	16,800 00

OIHANA HOOKOLOKOLO.

Uku Lunakanawai Kiekie.....	\$	12,000 00
Uku Kokua Mua.....		10,000 00
Uku Kokua Alua.....		10,000 00
Uku Kakauolelo.....		5,000 00
Uku Hope Kakauolelo.....		3,000 00
Uku Maheleolelo o Aha Kiekie me Aha Hoomalu.....		3,000 00
Uku Lunakanawai Kaapuni o Maui.....		4,000 00
Na lilo Kaahale L. K. Kaapuni o Maui.....		200 00
Uku Lunakanawai Kaapuni o Hawaii.....		3,600 00
Uku Lunakanawai Kaapuni o Kauai.....		2,000 00
Uku L. K. Hoomalu o Honolulu.....		4,000 00
Uku L. K. Hoomalu o Hilo.....		1,400 00
Uku L. K. Hoomalu o Lahaina.....		1,200 00
Uku L. K. Hoomalu o Wailuku.....		1,200 00
Uku L. K. Apana o Hilo Akau.....		600 00
Uku L. K. Apana o Puna, Hawaii.....		600 00
Uku L. K. Apana o Kau, Hawaii.....		600 00
Uku L. K. Apana o K. H. a me K. Akau.....		900 00
Uku L. K. Apana o Kohala Akau.....		600 00
Uku L. K. Apana o Kohala Hema.....		600 00
Uku ohi ole ia.....		75 00
Uku L. K. Apana o Hamakua.....		600 00
Uku ohi ole ia.....		75 00
Uku L. K. Apana o Wailuku, Maui.....		1,000 00
Uku ohi ole ia.....		125 00
Uku L. K. Apana o Honuaula, Maui.....		400 00
Uku L. K. Apana o Makawao, Maui.....		600 00

Oihana Hookolokolo--

Uku ohi ole ia.....	\$ 75 00
Uku L. K. Apana o Hana a me Kaupo, Maui.....	800 00
Uku ohi ole ia.....	100 00
Uku L. K. Apana o Molokai.....	600 00
Uku ohi ole ia.....	75 00
Lilo Kaahale L. K. Apana o Molokai.....	50 00
Uku L. K. Apana o Lanai.....	400 00
Uku ohi ole ia.....	50 00
Uku L. K. Apana o Ewa a me Waianae, Oahu.....	600 00
Uku L. K. Apana o Waiialua a me Koolauloa, Oahu.....	600 00
Uku L. K. Apana o Koolaupoko, Oahu.....	600 00
Uku L. K. Apana o Hanalei, Kauai.....	600 00
Uku ohi ole ia.....	130 00
Uku L. K. Apana o Kawaihau, Kauai.....	600 00
Uku L. K. Apana o Lihue, Kauai.....	600 00
Uku L. K. Apana o Koloa, Kauai.....	600 00
Uku L. K. Apana o Waimea, Kauai.....	600 00
Uku Kakauolelo Aha Kaapuni Apana 2.....	400 00
Uku ohi ole ia.....	50 00
Uku Kakauolelo Aha Kaapuni Apana 3.....	300 00
Uku ohi ole ia.....	37 50
Uku Hope Kakauolelo Aha Kaapuni Apana 3.....	300 00
Uku Hope Kakauolelo Aha Kaapuni Apana 4.....	300 00
Uku ohi ole ia.....	75 00
Na lilo o ka Aha Kiekie.....	2,300 00
Na lilo o na hoike ma na Hihia Karaima, (na na Lunakana- nawai Peresidena, e ae e uku ia e like me kona manao he pono).....	300 00
Na lilo o ka Aha Kaapuni Apana 2.....	1,800 00
Na lilo o ka Aha Kaapuni Apana 3.....	1,800 00
Na lilo o ka Aha Kaapuni Apana 4.....	800 00
Kuai ana i na Buke Kanawai.....	500 00
Na Lako Palapala no na Aha a pau i huiia me na Lilo Pai, a me ka Uku Leta.....	1,200 00
	<hr/>
	\$ 84,617 50
	<hr/> <hr/>

OIHANA KAUA.

Kokua i ka Oihana Kaua.....	\$ 60,000 00
Papu Ki Aloha ma Kakaako.....	8,000 00
	<hr/>
	\$ 68,000 00

OIHANA O KO NA AINA E.

Uku o ke Kuhina.....	\$ 10,000 00
Kakauolelo.....	5,000 00
Na lilo Keena o na Luna ma na Aina e.....	3,100 00
Pooleta, a me kela a me keia lilo.....	2,000 00
No na Elele i na Aina e.....	6,000 00
Uku o ke Komisina Noho ma Wasinetona.....	10,000 00
Kokua a hoihoi mai i na poe ilihune mai na Aina e mai,	1,500 00
	<hr/>
	\$ 37,600 00

OIHANA KALAIANA.

No ke Kuhina.....	\$ 10,000 00
No na Kakauolelo.....	9,200 00
No ke Kiaaina o Oahu.....	3,600 00
No ke Kiaaina o Maui.....	3,600 00
No ke Kiaaina o Kauai.....	2,400 00
No ke Kiaaina o Hawaii.....	3,600 00
Kakauolelo Kiaaina o Oahu.....	800 00
Kakauolelo Kiaaina o Maui.....	1,200 00
Kakauolelo Kiaaina o Hawaii.....	1,200 00
Kakauolelo Kiaaina o Kauai.....	1,000 00
No ka Luna Halepaahao o Oahu.....	3,000 00
No ka Luna Wai, me Luna Alanui o ka Mokupuni o Oahu a me na Luna o na Hana Hou.....	6,000 00
Kakauolelo Luna Wai me Kakauolelo o ka Makeke.....	2,000 00
No ka Luna Leta Nui.....	5,000 00
No na Kakauolelo Oihana Leta.....	5,000 00
Uku o na Luna Leta.....	2,400 00
Uku o na Lawe Leta.....	9,336 00
Kela me keia lilo Oihana Leta.....	3,920 00
Ka Laau Telegarapa maluna o ka Hale Leta.....	832 00
No na Luna Alanui o na Mokupuni koe o Oahu nei.....	7,000 00
No ke Kiai Iiina Alii.....	600 00
No ke Kiai Iiina o Lunaliilo.....	400 00
Na lilo o ka Hale Iiina Alii.....	250 00
Na Elele o Aliiolani Hale.....	2,600 00
Kela a me keia lilo o ke Keena.....	2,000 00
Kope ana i na Buke Moololo o na Luna Hoona Aina.....	3,000 00
Kuai ana i na mea Hana Alanui.....	2,000 00
Na Poho Alanui, aole hoolilo no kekahi mea e ae.....	8,000 00
Na Alanui a me na Alahaka a puni ke Aupuni.....	45,000 00
Halemai Lepera.....	65,000 00

Oihana Kalaiaina--

Kauka Luna.....	\$ 10,000 00
Na Kauka Kaahele.....	10,000 00
Kela a me keia lilo o ka Papa Ola.....	12,000 00
Na Hale Hoomalu Ohua Eemoku.....	5,000 00
Halemai Pupule, aole hoolilo no kekahi mea e ae.....	12,000 00
Kokua i ka Halemai Moiwahine.....	17,500 00
Buke ao noho Ohana.....	1,500 00
Ana Aina Aupuni.....	21,000 00
Lilo Pai.....	2,000 00
Ke Ola o na Paahao.....	20,000 00
Oihana Kinai Ahi o Honolulu.....	12,000 00
Maheleolelo me Unuhiolelo.....	300 00
Na Lilo o ka Oihana Wai.....	3,620 00
Hoomaemae ana i ka Oihana Wai.....	5,345 00
Mokumahu Pele, na lilo no ka hoolilo ana.....	7,000 00
Na Heleuma, Mouo, a me na Awa-pae.....	10,000 00
Eli ana i ke Awa o Honolulu.....	5,000 00
Hana hou ana i na Uwapo o Honolulu.....	15,500 00
Na Hoomaemae a me na lilo mau no na Hale Kukui a pau.....	5,000 00
Hoomaemae ana, a me na Hale Aupuni hou.....	28,000 00
Hale Alii hou.....	50,000 00
Oihana Wai Hou o Honolulu.....	40,000 00
Hooihoihi i ka Oihana Eemoku mai na Aina e mai.....	50,000 00
Waihona Buke Aupuni.....	500 00
Uku Hoolimalima o ka Pa, ma ke alo o Aliiolani Hale, a hiki i Maraki 31, 1880.....	200 00
Uku Hoolimalima o Aienui.....	720 00
Na lilo malalo o ke Kanawai e waiho aku ai i na Pala- pala Hooia Palena Aina ma ke Keena Kalaiaina.....	500 00
Kokua ia Naaikauna.....	76 35
Lilo Koho Balota, aole hoolilo no kekahi mea e ae.....	500 00
Na Auhau Alanui, e hoolilo ia ma ka Apana kahi i Ohia mai ai.....	65,000 00
Koena Auhau Alanui 1876 a me 1877, i ohia, a i hoolilo ole ia, e hoolilo ia e ke Kuhina Kalaiaina e like me na Kanawai.....	23,646 80
No ke Ana ana a pela aku, i kahi e moe ai na Alanui Kaamahu.....	3,000 00

KA OIHANA WAIWAI.

Uku o ke Kuhina.....	\$ 10,000 00
No ka Luna Buke Helu.....	5,000 00
No ka Luna Dute Nui.....	7,000 00
No ka Hope Luna Dute Nui.....	3,600 00
No ke Kiai Oihana me ke Awa.....	2,400 00
Luna Hale Papaa	2,400 00
Kakauolelo Buke Helu 1.....	3,000 00
Kakauolelo Buke Helu 2.....	2,000 00
No Kokua Kiai ma Honolulu a me na Awa e ae, aole hoolilo no kekahi mea e ae.....	4,000 00
Kela a me keia lilo Oihana Dute.....	1,500 00
Uku Luna Dute ma Kahului.....	250 00
Uku Luna Dute ma Kawaihae.....	300 00
Uku Luna Dute ma Kealakekua.....	100 00
Waapa o ka Hale Dute.....	800 00
Dala Halemai (na loaa i manao ia).....	6,000 00
Uku o na Luna Helu, aole nae e oi aku i ka 4 pa Keneta,	15,000 00
Uku o na Luna Auhau, aole nae e oi aku i ka 4 pa Keneta.....	14,000 00
Aie Aupuni e uku ia ana.....	68,900 00
Aie Aupuni aole i kikoo ia mai.....	2,000 00
Ukupanee o ka Aie Aupuni.....	85,000 00
Kela a me keia lilo o ka Oihana Waiwai.....	2,000 00
Pai ana i na Palapala Kikoo Dala	1,200 00
Na Hao Hoailona a me na Hoailona Pai.....	800 00
Malama Hale Aila Mahu.....	480 00
Malama Hale Papaa Mokuahi.....	1,200 00
Uku kokua i na Laina Mokumahu o na Aina e.....	36,000 00
Uku o ka Papa Hoopii Auhau.....	1,000 00
Na Medala Ilio.....	600 00
	<hr/>
	\$ 276,530 00

OIHANA LOIO KUHINA.

No ka Loio Kuhina.....	\$ 10,000 00
No ke Kakauolelo.....	4,000 00
Uku o ka Ilamuku.....	7,000 00
Uku Makai Nui o Hawaii.....	4,000 00
Uku Makai Nui o Maui.....	4,000 00
Uku Makai Nui o Kauai.....	3,000 00
Uku Kakauolelo Makai Nui o Hawaii.....	1,000 00
Uku Kakauolelo Makai Nui o Maui.....	1,000 00

Oihana Loto Kuhina—

Uku o na Makai o Hawaii.....	\$ 18,816 00
Uku o na Makai o Maui.....	12,720 00
Uku o na Makai o Oahu.....	54,000 00
Uku o na Makai o Kauai.....	5,872 00
Hopu ana i na Lawehala.....	2,000 00
Kela a me keia lilo o ka Oihana.....	1,500 00
Na lilo o na Aha Koronero.....	600 00
	<hr/>
	\$ 129,508 00
	<hr/>

OIHANA HOONAAUAO.

Uku Kahukula Nui.....	\$ 4,800 00
Na lilo Kaahale Kahukula Nui.....	1,000 00
Uku Kakauolelo o ka Papa.....	5,000 00
No na Kula Hawaii a me Beritania, ma na manawa a pau i ike ia he hiki, e hoonaaauo kaawale ia na kaikamahine mai na keiki kane e na kumu o ko lakou kama hookahi, a e haawiiia mai loko ae o keia mau dala e like me ka mea i hiki no na kula hanai kaikamahine o kela a me keia ano hoomana,	46,000 00
No na Kula Aupuni.....	13,000 00
No ke Kula Hoopololei ma Keoneula.....	10,226 00
Kukulu a me ka hana hou ana i na Hale Kula.....	1,000 00
Kokua Haumana ma ke Kulanui o Kapunahou no na Keiki Hawaii.....	360 00
Malama ana i na Mea Ano e, (Museum).....	1,000 00
Mea malama i ka Museum, a me ke Keena Waiho Buke, i kanaka Hawaii ka mea e koho ia.....	1,200 00
Lako Palapala, a me kela a me keia lilo.....	700 00
Helu Kanaka o 1878.....	4,000 00
	<hr/>
	\$ 88,286 00
	<hr/>

KELA A ME KEIA LILO.

Hoihoi i na Auhau i hookaa papalua ia :

Ia Makini.....	\$ 5 00
Ia S. E. Bihopa.....	112 50
Ia H. L. a me M. E. Bihopa.....	37 50
Ia Jane E. Hilibarani.....	37 50
Ia C. H. Alekanedero.....	75 00
Ia S. T. Alekanedero.....	597 60
Ia Rev. E. Bona.....	646 81

Kela a me keia lilo—

Ia C. H. Wetmore.....	\$	150 00
Ia W. H. Bele.....		250 00
Ia H. H. R. Keelikolani.....		25 00
Uku kokua ia A. W. Bush.....		500 00
Uku kokua ia H. Berger.....		500 00
Kii Hoomanao no ka piha ana o na makahiki he haneri,		10,000 00
	\$	12,936 91

HOAKAKA HUL.

Na lilo Moi	\$	65,500 00
Na Haawina Kumau.		15,075 00
Ka Ahaolelo me Ahakukamalu.....		16,800 00
Oihana Hookolokolo.....		84,617 50
Oihana Kaua.....		68,000 00
Oihana o ko na Aina e.....		37,600 00
Oihana Kalaiaina.....		646,846 15
Ka Oihana Waiwai.....		276,530 00
Oihana Loio Kuhina.....		129,508 00
Oihana Hoonaauao.....		88,286 00
Kela a me keia lilo.....		12,936 91
	\$	1,441,699 56

PAUKU 2. E kau no ke Kuhina Waiwai ma ka aoao o na loa a o ka Bila Haawina o ke kau i hala, i na koena a pau i haawiia ma ke Kanawai i aponoia ma ka la 29 o Sepatemaba, M. H. 1876, aole nae i ukuia a hiki i ka la 31 o Maraki, M. H. 1878, aole hoi i hoakakaia ma kahi e, a oia mau puu dala a pau, aole no e ukuia no na kumu i hoolilo ia'i mamua.

PAUKU 3. E hoomau aku ke Kuhina Waiwai i ka uku ana i na uku makahiki i oleloia ma keia Kanawai, ka uku o na Koa a me na Makai, ka uku o na Kumukula a me na lilo mau o ka Oihana Hoonaauao a me ka Papa Ola, na lilo o ka Oihana Kinai Ahi, a me ka Aha Kiekie a me ko na Aha Kaapuni, na Bila Aie o ke Aupuni a me ka ukupanee pu, a hiki i ka la 30 o Iune, M. H. 1880, ke ole i hooholoia he Bila Haawina hou mamua ae o ia la.

PAUKU 4. Aole no e uku ke Kuhina Waiwai, aole hoi e

ae e uku ia aku i kekahi dala mailoko ae o ka Waihona no na kumu e ae, no na kumu wale no i hoakakaia ma keia Kanawai.

PAUKU 5. Ua ku no i ke Kanawai, ina i pau e kekahi haawina okoa iloko o kekahi oihana, e hoolawa no ke poo o ua Oihana la i kela haawina noloko ae o ke koena o kenahi haawina okoa e ae iloko o ua Oihana nei, ina he koena ; a na ke poo o kela Oihana keia Oihana e hoike i ka Ahaolelo mahope iho, i ke dala i hooliloia pela.

PAUKU 6. E lilo keia i Kanawai mai kona la i hooholoia'i.

Aponoia i keia la 5 o Augate, M. H. 1878.

KALAKAUA R.

NA KANAWAI O 1878.

AOAO

- He Kanawai e hoololi ai i ka Mokuna 32 o ke Kanawai Kivila, e pili ana i ka ili ana aku o ka Waiwai Paa a me ka Waiwai Lewa i na hoolina..... 3
- He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 2 o ka Mokuna 41 o ke Kanawai Karaima, o ka hoopai no ka hana ana i na wai ona i mea e kuai aku ai..... 4
- He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 646 o ke Kanawai Kivila, e pili ana i na palapala ae holo..... 4
- He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 350 o ke Kanawai Kivila, no ka hooponopono ana i ka Oihana Kinai Ahi o Honolulu..... 5
- He Kanawai e hoololi ai i ke Kanawai i kapa ia, "He Kanawai e kauoha ana me ke Kudala e hana ia ai ke Kuai ana a me ka Hoolimolima ana e na Aina Aupuni"—ua hoopauia ka mahele o na apana nui... 6
- He Kanawai e hoololi ana i ka Pauku 3 a me 4 o ke Kanawai i aponoia ma ka la 18 o Iulai, M. H., 1870—e pili ana i ke kuai Awa..... 7
- He Kanawai e hookuu ai i na paahana malalo o na palapala aelike i na la kulaia o ke Aupuni, a me na la koho balota i na Kunakanawai..... 8
- He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 892 o ke Kanawai Kivila, i mea e hoono ho ai i Lunakanawai Hoomalu no ka apane o Wailuku, Mokupuni o Maui..... 9

- He Kanawai e hoololi ai i ka Mokupuni 55 o na Kanawai
o 1876, "E pili ana i ka Auhau Hoailona Pai..... 10
- He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 527 a me ka Pauku
530 o ke Kanawai Kivila—ia Kahului i awa komo
no na moku o na aina e mai, a o Wailuku he apana
auhau kute..... 11
- He Kanawai e hookaka ana no ka hooko ana i na pala-
pala o na aha maluna o na Hui i hoohui ia ma na
Aina e..... 12
- He Kanawai e hoopau ai i ka Pauku 2 o ka Mokuna 53 o
ke Kanawai Hoopai Karaima—E pili ana i ka poe
hoike mua..... 13
- He Kanawai e hooponopono ana i ka hoomalamalama ana
i ke Kulanakauhale o Honolulu me ka Makani A-A,
a me kekahi hana akamai e ae o ia ano..... 14
- He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 3 o ka Mokuna 56 o
ke Kanawai Karaima, e pili ana i ka papa ana i ka
poe mare i ka haalele kekahi i kekahi..... 15
- He Kanawai e pili ana i ka mana Hookolokolo Kaulike o
ka Aha Hookolokolo Kiekie, a me na Aha Hookolo-
kolo Kaapuni..... 16
- He Kanawai e hoololi hou ai i ka Pauku 56 o ke Kana-
wai Kivila, i hoololi ia ma ka la 27 o Sepatemaba,
M. H. 1876, a e hoololi ai i ka Pauku 59 o ke Kana-
wai Kivila—E pili ana i na Laikini Agena e kuai lii-
lii i kela a me keia waiwai o na aina e mai..... 19
- He Kanawai e hoololi ai i na Pauku 7 a me 8 o ka Mo-
kuna 79 o ke Kanawai Hoopai Karaima, e pili ana i
ka Oihana Ao Palapala o ke Aupuni..... 20

- He Kanawai e hoololi ana i ka Haawina VI o ke Kanawai Kivila, e pili ana i ka Oihana Halihali Leta o ke Aupuni 22
- He Kanawai e hoololi ai i na Pauku 998, 999 a me 1003 o ke Kanawai Kivila, e pili ana i na mana a me na hana o na Komisina ala lili'i a ma na pono wai..... 26
- He Kanawai e hooponopono ai i ka hoopae ana o na Ohua e hiki ana ma na awa kumoku o keia Aupuni..... 28
- He Kanawai e hoololi ai i na Kanawai e ae ana e hookaa ia ka Auhau Alanui ma ka hana, e kauoha ana e auhau maluna o na kaa..... 29
- He Kanawai e hoololi ai i ke Kanawai i aponoia ma ka la 13 o Mei, M. H. 1868, no ka hoomalu ana i ke ola a me ka waiwai mai ka poina ana i na mea ano pahu-pahu, koe na pauda, e pili ana i ka aila mahu..... 30
- He Kanawai e hoomaopopo ana no ka hopu ana a me ka hoopai ana i na alii moku a me na kela e hoole ana i ka hana, a e mahuka ana mai na moku Hawaii e holo ana i na Aina e..... 31
- He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 498 o ke Kanawai Kivila 31
- He Kanawai e hoololi ai i na Pauku 3 a me 4 o ka Mokuna 79 o ke Kanawai Hoopai Karaima, e pili ana i ka Oihana Aopalapala o ke Aupuni..... 33
- He Kanawai e hoololi ana i ke Kanawai i kapaia, "He Kanawai e pili ana i ke Oki Mare," Mokuna 16 o na Kanawai o 1870, e hiki ai ke hooki koke..... 35
- He Kanawai e hooponopono ai i ka lawe ana i na Ohua a me ka Ukana, a me ka hoolimalima ana i na kaa lealea, na kaa, kaa hale ukana, na kikane a me na kaa e ae, ma ka Apana o Honolulu..... 37

- He Kanawai e hoololi ai i ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e Hoomahuahua ai i na Dute maluna o kekahi mau Waiwai," i aponoia ma ka la 27 o Septemaba, M. H. 1876..... 40
- He Kanawai e Kokua ai i ka Hana ana i na Alanui Kaa Mahu 43
- He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 1 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e haawi ana i ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e lawe i ka Aina a me ka Wai e pono ai na Ohe Wai o Honolulu," i aponoia ma ka la 18 o Augate, 1860, a hoololiia ma ka la 18 o Iulai, 1874..... 54
- He Kanawai e hooponopono ana i ka lawelawe ana i ka Oihana Loio ma na Aha Hookolokolo Hoomalu a Apana paha..... 55
- He Kanawai e hookaawale ana i na Haawina Dala no ke Aupuni no na Makahiki Elua e pau ana ma ka la kanakolukumamakahi o Maraki, makahiki hookahi tausani ewalu haneri me kanawalu..... 56

PAPA KUHIKUHI.

AOAO

Aina Aupuni, e kuai kudalaia e like me na olelo o ke kanawai	6
Aha Hookolokolo Kaulike, ua hooponopono ia ka mana a me ke ano o ka lakou hana.....	16
Aha Kaapuni a Kiekie, na rula no ka hoopii ana'ku.....	27
Aha Apana a Hoomalu, e haawi ia ka Palapala Ae no ka lawelawe ana i ka Oihana Loio ma na.....	55
Aha Hoomalu a Apana, e haawi ia ka Palapala Ae no ka lawelawe ana i ka Oihana Loio ma na.....	55
Alanui Kaa Mahu, kanawai e kokua ai i ka hana ana....	43
Alanui—Auhau, e hookaa ia ma ke dala.....	28
Ala liili a pono wai, hiki no i ka hapanui o na Komisina ke hooholo.....	26
Alanui Auhau, ma ke dala e hookaa ia ai, aole ma ka hana,	29
Apana Hookolokolo, Apana Auhau, a Apana Kula o ke Aupuni i hoakaka ia.....	32
Awa, ua papa ia ka poe mahi e kuai wale i kela a i keia mea, a ua ae ia ka poe Palapala Kuai e kuai i na mea a pau.....	7
Awa, ka hoopai no ke kuai hewa ana.....	7
Auhau Alanui, e hookaa ia ma ke dala, aole ma ka hana,	29
Aupuni, Haawina dala o ke.....	56
Dala hoopai, mahele me ka mea hoopii, ua hoopau ia....	13
Dute, hoolilo ia o Wailuku, Maui, i Apana Ohi Dute.....	11
Dute, ka auhau maluna o kekahi ano waiwai i hoololi ia,	40
Eke Leta, ka papa uku no na mea e lawe ia ana ma na...	23
Eke Leta, papaa pepa ma ke keneta hookahi.....	25
Iure, aole e kii ia na Luna Hale Leta.....	25
Oihana Wai o Honolulu, kanawai e ae ana i ka lawe ana i ka aina a me na punawai.....	54

Oihana Loio, ma na aha apana a Hoomalu e haawi ia ka Palapala Ae.....	55
Ohi Dute, hoolilo ia o Wailuku i apana.....	11
Ohua o na aina e mai, na rula o ka hoopae ana.....	28
Oki Mare, he mau hoololi o ke Kanawai o ka M. H. 1870	35
Ona, hoopai no ka hana a kuai ana'ku i ka mea.....	4
Uku o na moku lawe leta holo pili aina.....	22
Uku Leta, papa hoike o ka uku leta no na mea e lawe ia ana ma na Eke Leta.....	23
Haalele Mare, e hoopaa hao ia ma ka lua o ka haalele ana	15
Haawina dala o ke Aupuni	56
Haku me na Kauwa, e hookuu ia na kauwa ma na La Kulaia o ke Aupuni a ma na La Koho Balota.....	8
Hale Leta, hoo hiki o na Luna.....	22
Hale Leta, aole e kii ia na Luna e noho ma ke Iure.....	25
Hale wela i ke Ahi, e noho na kanaka malalo o ke kau- oha a kekahi poe luna ke hele ma kahi o ke ahi..	5
Hanau, e hoike ia na keiki i hanau i ka luna kakau make a hanau.....	21
Hapanui, hiki no i ka hapanui o na Komisina Ala lili i a pono wai ke hoo holo.....	26
Helu ana o na kanaka, ka hoopai no ka pani ole i na ni- nau a na Luna Helu kanaka.....	20
Hoailona Pai, na palapala o na Aha Hookolokolo i ku i ka auhau.....	10
Hoo hiki o na Luna o na Hale Leta.....	22
Hoolina Waiwai, e ili i ke keikekane hiapo, a i kona muli aku.....	3
Hoopaa hao ia ka mea haalele mare ma ka lua o ka haa- lele ana..	15
Hoopae ana i na ohua mai na aina e mai, na rula no ka...	28
Hoopai no ka hana a no ke kuai aku i ka mea ona.....	4
Hoopai no ke kuai hewa i ka Awa.....	7
Hoopai, mahele dala me ka mea hoopii, ua hoopau ia....	13
Hoopai no ka hoike ole i na hanau a me na make.....	21

Hoopii ana'ku i ka Aha Kaapuni a Aha Kiekie, na rula no ka.....	27
Honolulu, Oihana Wai, kanawai e ae ana i ka lawe ana i ka aina a me na punawai.....	54
Hui o na aina e, ke ano o ke kii ana e hele imua o na Aha Hookolokolo.....	12
Honolulu, Kanawai e hooponopono ana i makani a-a no..	14
Kaa Hoolimalima, me na kaa hali ukana, ma Honolulu, na rula hooponopono no lakou.....	37
Kaa hali ukana, na rula e hooponopono i na kaa hoolima- lima a me na kaa hali ukana ma Honolulu.....	37
Kaa Mahu, alanui, kanawai e kokua ai i ka hana ana.....	43
Kanaka e holo ana ma kahi o ka hale i wela i ke ahi, e noho lakou malalo o ke kauoha a kekahi poe Luna.....	5
Kahului, Maui, hoolilo ia i Awa Komo Moku Kalepa....	11
Kauwa me na Haku, e hookuu ia ma na la Kulaia o ke Aupuni a na la Koho Balota.....	8
Kaulike, Aha Hookolokolo, ua hooponopono ia ka mana	16
Keiki, na keiki i hanau ia, e hoike ia i ka Luna kakau hanau a make.....	21
Keiki Kula, e kakau na Kumukula i ko lakou mau inoa..	34
Keiki Kula, na rula o ka hookuu ana mai kekahi kula..	34
Kiure, aole e kii ia na Luna Hale Leta.....	25
Komisina Ala Liilii a me na pono wai, e hiki no i ka ha- panui o lakou ke hooholo.....	26
Kudalaia, e kuai na aina aupuni e like me na olelo o ke Kanawai	6
Kumukula, e kakau lakou i na inoa o na keiki kula.....	34
Laikini Agena, i ka poe Malihini e kuai ma ka apa ho- ike ano.....	19
La Kulaia, e hookuu ia na kauwa ma na la koho balota a me na.....	8
La Koho Balota, e hookuu ia na kauwa ma na la kulaia a me na.....	8

Loio Oihana, palapala ae ma na aha apana a Hoomalu....	55
Lunakanawai Hoomalu no Wailuku, e hoonoho ia i.....	9
Luna Helu Kanaka, ka hoopai no ka pane ole i na ninau a ka luna helu kanaka.....	20
Luna Mare, e hoike lakou i ka poe a lakou i mare ai.....	21
Luna o na Hale Leta, e hoohikiia.....	22
Luna o na Hale Leta, aole e kii ia no ke Kiure.....	25
Luna Moku, me na luna o na moku Hawaii e holo ana i na aina e, e haalele a e mahuka ana, kanawai e hoopai ana i na.....	31
Mahele o ka dala hoopai i ka mea nana ka hoopii, ua hoopau ia.....	13
Makani A-A, kanawai e hooponopono ana no Honolulu...	14
Make, e hoike ia na inoa o ka poe make i ka luna kakau hanau a make.....	21
Mare, e hoike na luna mare i ka poe a lakou i mare ai...	21
Moku lawe leta holo pili aina, ka uku.....	22
Moku Hawaii, e holo ana i ka aina e, kanawai e hoopai ana i na luna moku me na luina e haalele a e ma- huka ana.....	31
Palapala Ae e ho'olo i ka aina e, e hoohiki ia ka olelo kaohi	4
Palapala o na Aha Hookolokolo ku i ka auhau Hoailona Pai	10
Palapala Ae no na Loio ma na aha apana a Hoomalu.....	55
Papaa Pepa, no ka eke leta ma ke keneta hookahi.....	25
Papa Uku Leta, no na mea e lawe ia ana ma na eke leta	23
Pahupahu, na mea o ia ano, ua hoololi ia ke kanawai....	30
Pono Wai, he hiki i ka hapanui o na Komisina ala liliu a pono wai ke hooholo.....	26
Waiwai Hoailina, e ili i ke keikikane hiapo, a i kona muli aku paha.....	3
Waiwai, ka Auhau Dute maluna o kekahi ano waiwai i hoololi ia.....	40
Wailuku, e hoonoho ia i Lunakanawai Hoomalu.....	9
Wailuku, Maui, hoolilo ia i Apana Ohi Dute.....	11